

II

(Vorbereidende besluiten)

ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ

Advies inzake het gemeenschappelijk landbouwbeleid in internationaal verband —
eventuele gevolgen en aanpassing van dit beleid

Het advies van het Comité heeft niet op een bepaald document betrekking.

A. JURIDISCHE GRONDSLAG VAN HET ADVIES

Tijdens zijn op 24 en 25 september 1975 gehouden 133e zitting heeft het Comité op voorstel van zijn Bureau besloten, uit eigen beweging een advies inzake voornoemd onderwerp op te stellen.

B. ADVIES VAN HET ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ

Het Economisch en Sociaal Comité heeft beraadslaagd over zijn advies inzake voornoemd onderwerp tijdens zijn op 26 en 27 januari 1977 te Brussel gehouden 145e zitting.

Dit advies luidt als volgt:

HET ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ,

Gezien artikel 20, vierde alinea, van het Reglement van Orde,

Gezien het door de voltallige vergadering op 24 en 25 september 1975 genomen besluit, op voorstel van het Bureau een advies op te stellen over „Het gemeenschappelijk landbouwbeleid in internationaal verband — eventuele gevolgen en aanpassing van dit beleid”,

Gezien zijn vroegere werkzaamheden met betrekking tot de landbouwsector, met name het advies dat de Afdeling voor de landbouw op 4 november 1976 met betrekking tot dezelfde materie heeft opgesteld, en zijn advies van 17 juli 1975 inzake de „Balans van het gemeenschappelijk landbouwbeleid” ⁽¹⁾,

Gezien het door de algemeen rapporteur, de heer Berns, voorgelegde advies,

Gezien de beraadslagingen tijdens zijn zitting van 26 en 27 januari 1977 (vergadering van 27 januari 1977),

Overwegende dat het in genoemd advies van 17 juli 1975 het volgende heeft verklaard: „Het is thans in de eerste plaats noodzakelijk op landbouwgebied internationaal te gaan denken en in ieder geval voort te gaan met het streven naar het sluiten van agrarische overeenkomsten op wereldniveau. Er dient een nauwkeurige analyse te worden gemaakt van de gevolgen voor het landbouwbeleid van de internationale situatie en de druk die hiervan uitgaat. (...) Men moet de politiek onvermijdelijke concessies zorgvuldig onderzoeken en men moet de punten vastleggen

⁽¹⁾ PB nr. C 270 van 26. 11. 1975.

waarop niet kan worden toegegeven, om te vermijden dat het landbouwbeleid van de Gemeenschap verwatert tot een uitgebreide vrijhandelsovereenkomst, die het einde zou inluiden van de eenheid van de Europese landbouwmarkt en de financiële solidariteit waarop deze is gebaseerd”;

Overwegende dat een grondige analyse van alle aspecten van het landbouwbeleid in internationaal verband tot een versterking van het gemeenschappelijk landbouwbeleid en van de Gemeenschap kan bijdragen,

BRENGT VOLGEND ADVIES UIT,

dat met 29 stemmen voor en 8 stemmen tegen bij 19 onthoudingen is goedgekeurd.

I. VASTSTELLINGEN TER INLEIDING

1. Het internationale politieke en economische verband waarin de Gemeenschap zich ontwikkelt en waarin met name het gemeenschappelijk landbouwbeleid functioneert, wordt bepaald:

- enerzijds door extracommunautaire factoren die de Gemeenschap in zeer grote mate ondergaat, en die het gevolg zijn van de wisselwerking tussen de diplomatieke en strategische koers en het economisch beleid van de verschillende landen of groepen landen in de wereld;
- anderzijds door interne factoren en beleidsbeslissingen die uit de communautaire politiek in de diverse sectoren en met name uit het gemeenschappelijk landbouwbeleid voortvloeien. De interne beleidsbeslissingen en de hieruit voortvloeiende aanpassingen van de communautaire politieken kunnen uiterst belangrijke gevolgen hebben voor de wereldeconomie en voor de wereldhandel in landbouwprodukten.

2. Onder de extracommunautaire factoren die het internationale verband bepalen en waarop de Gemeenschap weinig invloed kan uitoefenen, moeten worden genoemd het economisch, monetair, commercieel en agrarisch beleid van de belangrijkste landen of groepen landen buiten de Gemeenschap, alsmede het samengaan van of de tegenstelling tussen deze verschillende politieken onderling en de gevolgen hiervan voor de algemene situatie op het gebied van prijzen, markten en valuta's. De internationale economische en sociale ontwikkeling is afhankelijk van de machtsverhouding op deze verschillende gebieden.

3. Tot de interne gegevens en beleidsbeslissingen die hun uitwerking hebben op de internationale economische situatie en waarop de Gemeenschap een directe invloed uitoefent, moeten in eerste instantie de

door de Gemeenschap tot stand gebrachte internationale betrekkingen met de verschillende groepen derde landen worden gerekend, met name de associaties, overeenkomsten en verbintenissen op diplomatiek en handelsgebied die zij heeft ondertekend of momenteel voorbereidt. Het algemeen economisch beleid van de Lid-Staten van de Gemeenschap (maatregelen ter bestrijding van de inflatie, behoud van de volledige werkgelegenheid, het streven naar evenwicht op de handelsbalans, enz.), alsmede het handelsbeleid dat in de sector levensmiddelen en landbouwprodukten zou kunnen worden gevoerd, vormen factoren die in eerste instantie de economische en sociale ontwikkeling van de Gemeenschap bepalen, doch op hun beurt hun stempel op de internationale situatie drukken.

4. In een eerste deel van het onderhavige advies wordt een beschrijving gegeven van de al dan niet door de Gemeenschap beïnvloedbare factoren die het internationale verband uitmaken en in zekere mate van directe invloed op de ontwikkeling van het gemeenschappelijk landbouwbeleid zijn; in een tweede deel zal worden aangetoond welke bijdrage het gemeenschappelijk landbouwbeleid tot het economisch en sociaal evenwicht in de Gemeenschap en de internationale economische situatie op het gebied van levensmiddelen en landbouwprodukten kan leveren. In een derde deel zal dan worden nagegaan, welke koers eventueel in het licht van de interne en externe behoeften aan het gemeenschappelijk landbouwbeleid zou moeten worden gegeven.

5. Voorts zal in het onderhavige advies worden onderzocht welke rol de internationale organen voor economische, monetaire en commerciële samenwerking spelen of zouden moeten spelen, aangezien het beleid van de verschillende landen of landengroepen tegenover elkaar komt te staan in het kader van deze organen die de doelstellingen van dit beleid met elkaar in overeenstemming zouden moeten kunnen brengen. In dit verband mag men niet uit het oog verliezen dat de externe factoren die de verschillende gemeenschappelijke politieken van de Gemeenschap in zekere mate kunnen beïnvloeden, niet te snel de economische structuur van de Gemeenschap — met name in de landbouw — mogen wijzigen, indien men het gevaar van een ernstige crisis wil vermijden. Een tot op zekere hoogte toegepaste internationale arbeidsverdeling mag niet theoretisch en abstract worden benaderd. In dat verband dient met name rekening te worden gehouden met de wijze waarop de handelspartners van de Europese Economische Gemeenschap deze arbeidsverdeling in hun voordeel toepassen. De interne samenhang van de economische structuren van industrie en landbouw in de Gemeenschap vergt een harmonische ontwikkeling van het geheel. De betrekkingen met derde landen moeten dan ook met het oog op een intern economisch en sociaal evenwicht in de Gemeenschap worden gezien.

II. HET INTERNATIONALE VERBAND

1. De factoren waaraan de Gemeenschap blootstaat

1.1. De huidige internationale economische situatie

1.1.1. In 1974 hebben zich in de machtsverhoudingen tussen de rijke industrielanden en de minder geïndustrialiseerde of ontwikkelingslanden grondige verschuivingen voorgedaan. De verviervoudiging van de prijs van ruwe aardolie eind 1973 is één van de factoren die het economisch evenwicht in de olie invoerende industrielanden hebben verstoord; de prijsverhoging is echter tevens de eindfase van een proces van geleidelijk evenwichtsherstel, dat aan het einde van de jaren '60 op nauwelijks zichtbare wijze op gang is gekomen. Toevallig is de onverwachte sterke stijging van de prijs van ruwe aardolie gepaard gegaan met een aanzienlijke stijging van de prijs van de belangrijkste uit landbouwprodukten verkregen levensmiddelen, die het grootste deel van de wereldhandel in landbouwprodukten uitmaken (granen, soja, suiker, oliehoudende zaden, enz.).

1.1.2. Daar Europa voor verschillende industriële en agrarische basisprodukten van de wereldmarkt afhankelijk is, werd de Europese economie door deze combinatie van factoren grondig uit haar evenwicht gebracht. Vanaf 1973 kwamen daarbij nog de gevolgen van een inflatie met talrijke oorzaken, die in 1975 spectaculaire cijfers heeft bereikt: in de Gemeenschap bedroeg de inflatie naar gelang van het land 7,4 tot 26,2 %. De stijging van de prijs van de produktiemiddelen in de landbouw bedroeg in 1974 gemiddeld 20,5 % (tegen 16,8 % in 1973). In 1975 is die stijging echter op 10,6 % teruggevallen. Tegelijk is het gebrek aan evenwicht op de betalingsbalans van de meeste Lid-Statens van de Gemeenschap nog toegenomen. Dit heeft de koersontwikkeling van de communautaire valuta's sterk beïnvloed, en het tevens onzeker gemaakt, wanneer de wisselkoersen binnen een beperkte schommelmarge kunnen worden gehouden.

1.1.3. De ernstige verstoring van de economische situatie is met name tot uitdrukking gekomen in de geleidelijke ontwrichting van het internationale monetaire stelsel, die duidelijk aan de dag trad toen de Amerikaanse Regering in 1971 de inwisselbaarheid van de dollar opschortte. Het verlies aan vertrouwen dat hieruit voor de twee belangrijkste reservevaluta's is voortgevloeid, heeft er tevens talrijke landen toe aangezet, hun liquiditeiten in voorraden basisprodukten (wol, koper, enz.) om te zetten. Dit heeft de prijs van deze produkten sterk in de hoogte gedreven.

1.1.4. De grote schommelingen van de Amerikaanse valuta (de laagste koersen werden eind 1973 en begin 1974 genoteerd) zijn gedeeltelijk het resultaat

van het diplomatieke, militaire en economische beleid van de Amerikaanse Regering, waarvan de gevolgen momenteel zwaar op het internationale economische en monetaire evenwicht drukken.

1.1.5. De totstandkoming van de Europese Economische Gemeenschap, en met name de tenuitvoerlegging van het gemeenschappelijk landbouwbeleid, heeft tussen 1959 en 1969 plaatsgevonden; dit was een periode van vrij grote monetaire stabiliteit binnen en buiten de Gemeenschap. In die tijd koesterde men de hoop dat de door de Zes genomen besluiten inzake de gemeenschappelijke politieken, met name op landbouwgebied, de totstandbrenging van een echte economische en monetaire unie zouden kunnen bevorderen. Indien de huidige situatie zich reeds in het begin van de jaren '60 had voorgedaan (met name de ontwrichting van het monetaire stelsel) zou de Gemeenschap er vermoedelijk niet in geslaagd zijn, een gemeenschappelijk landbouwbeleid uit te werken, zoals zij dit in een periode van relatieve stabiliteit wel heeft kunnen doen.

1.1.6. Tot de factoren die de huidige wereldeconomie kenmerken behoren ook de stijging van de werkloosheid in de industrielanden, de relatieve achteruitgang van de industriële produktie, de enorme stijging van de schuldenlast van talrijke landen, met name van de ontwikkelingslanden en het nijpender wordende tekort aan levensmiddelen op wereldvlak. Sommige van deze evenwichtversturende factoren zijn wellicht van conjuncturele aard. Hieraan kan door middel van oordeelkundige economisch-politieke besluiten snel het hoofd worden geboden (bij voorbeeld: het opnieuw op gang brengen van de industriële produktie). Andere factoren — waaronder een aantal nieuwe — kunnen echter een meer permanent karakter hebben en dreigen het ons sedert het einde van de Tweede Wereldoorlog vertrouwde beeld van de wereldeconomie duurzaam te wijzigen (bij voorbeeld: het opkomen van nieuwe economische en politieke machten).

1.1.7. In talrijke gebieden van de wereld kan de voedselsituatie kritiek worden genoemd. Uit de tabellen 3 en 3 bis en de toelichting erop blijkt dat de voedselvoorraad per inwoner over een periode van 15 jaar in alle ontwikkelingslanden, met name in Afrika en het Midden-Oosten, gestadig is geslonken, en in Zuid-Oost-Azië in zeer geringe mate is gestegen. De sombere vooruitzichten voor de oogsten in de gebieden met een gematigd klimaat als gevolg van uitzonderlijke weersomstandigheden maken deze algemene situatie zeer zorgwekkend. In feite beschikken alleen de Verenigde Staten en, in veel kleinere mate, Canada, Australië, Nieuw-Zeeland en de EEG over belangrijke voedselreserves. Dit vergroot nog de politieke invloed van deze landen en hun verantwoordelijkheid jegens de „have-nots”.

1.1.8. Indien de industriële produktie in de industrielanden ondanks de verhoging van de prijzen van

de basisprodukten opnieuw een stijgende lijn zou kunnen vertonen, kunnen de huidige moeilijkheden op werkgelegenheidsgebied van slechts tijdelijke aard blijken. Men moet zich echter afvragen of het huidige werkloosheidspercentage ook niet in de rijke landen een permanente factor zal worden, zoals dit reeds op een meer verraderlijke en verborgen wijze in de meeste ontwikkelingslanden het geval is. Of de sociaal gezien ernstigste gevolgen van de huidige crisis kunnen worden ondervangen, hangt voornamelijk af van het vermogen der industrielanden om zich aan te passen aan omstandigheden die afwijken van die van vóór de crisis.

1.2. *Het permanente karakter van de verstoring van het monetaire evenwicht*

1.2.1. Het tot 1971 van kracht zijnde monetaire stelsel, het door de verschillende landen gevoerde kredietbeleid, de toeneming van de schuldenlast, de inflatie en het gedrag van de verschillende valuta's zijn nauw met elkaar verweven. Zonder een analyse te maken van oorzaken en gevolgen, moet worden vastgesteld dat de wereldeconomie als gevolg van de ontworping van het monetaire stelsel zich in een zeer ernstige crisis bevindt, die gevolgen heeft voor alle subjecten en alle factoren die bij deze op de handel gebaseerde economie betrokken zijn. De economische gebieden die het meest van de buitenlandse handel afhankelijk zijn, werden het sterkst getroffen. Daar alle besluiten met betrekking tot de monetaire instrumenten in wezen politieke besluiten zijn, moet worden verwacht dat het zeer moeilijk zal zijn, de huidige crisis te overwinnen.

1.2.2. Om de crisis te boven te komen moeten eerst nieuwe economische machtsverhoudingen tussen industrielanden en ontwikkelingslanden worden vastgelegd, en vervolgens de muntpariteiten opnieuw worden gestabiliseerd. De ontwikkelingslanden moeten er zeker van zijn dat hun inkomsten zullen stijgen door een duurzame verbetering van hun ruilvoet, en dus door het optrekken van de prijzen van de produkten die zij uitvoeren ten opzichte van die van de ingevoerde produkten. De stijging van het inkomen van de ontwikkelingslanden zou tevens de industriële produktie in het algemeen nieuw leven kunnen inblazen.

1.2.3. De rampzalige verzwaring van de schuldenlast van een groot aantal landen is een ander typisch kenmerk van de huidige internationale economische situatie. Dit is een van de ernstigste gevolgen van de monetaire wanorde, de onbillijkheid van de ruilverhouding voor de ontwikkelingslanden en wellicht ook van een te kapitaalintensieve ontwikkeling die slecht is afgestemd op een plattelandseconomie waarin men ruimschoots over arbeidskrachten beschikt. Eind 1975 bedroeg de schuldenlast van de ontwikkelingslanden ten overstaan van het buitenland onge-

veer 150 miljard dollar. Meer dan 10% van de exportopbrengst van deze landen wordt voor het afbetalen van schulden gebruikt: 10,7% in 1968, 8,7% in 1974 (stijging van de prijs van de basisprodukten) en 11,7% in 1975. Ook de Comecon-landen hebben schulden; in 1975 bedroeg de schuldenlast van de Sovjetunie 13 miljard dollar. De verslechtering van de economische situatie in de meeste debiteurlanden zet de banksector thans tot grotere voorzichtigheid aan. De vraag of de armste landen al dan niet uitstel van betaling moet worden verleend is begin 1976 op de Conferentie van de „77” te Manilla aan de orde gekomen en is op de UNCTAD-conferentie te Nairobi opnieuw ter sprake gebracht.

1.2.4. Twee dingen zijn duidelijk: enerzijds de uiterst grote afhankelijkheid van de ontwikkelingslanden van de schommelingen in de grondstoffenprijzen (die slechts gedeeltelijk aan de onzekere monetaire situatie te wijten zijn), en anderzijds de reusachtige schuldenlast van deze landen zowel in verhouding tot hun BNP als tot de steun die zij van de rijke landen ontvangen. Wanneer men ziet hoe de monetaire wanorde tot nog grotere prijsschommelingen en een nog zwaardere schuldenlast van de ontwikkelingslanden bijdraagt, wordt het motief van de te Nairobi gestelde eisen begrijpelijk. Over het geheel genomen zijn de industrielanden niet ingegaan op het verzoek om een algemeen schuldenmoratorium.

1.3. *De economische politiek en het landbouwbeleid van de voornaamste landen en groepen landen*

1.3.1. Als belangrijkste economische mogendheid ter wereld hebben de *Verenigde Staten* de ontwikkeling van de wereldeconomie en -handel beheerst — en dat zal ook in de toekomst nog het geval blijven. Tijdens de laatste twintig jaar heeft de betalingsbalans van de Verenigde Staten als gevolg van de grote uitgaven voor militaire verplichtingen en door de aanzienlijke uitvoer van kapitaal bestemd voor directe investeringen in de meeste landen van de wereld vrijwel permanent een tekort vertoond, dat in 1970, 1971 en 1972 bijzonder groot was.

1.3.2. Tegelijk hebben de Verenigde Staten getracht, het tekort op hun handelsbalans door de instandhouding van een batig uitvoersaldo, met name in de landbouwsector, weg te werken. Ten aanzien van landbouwprodukten is de Gemeenschap de belangrijkste handelspartner van de Verenigde Staten gebleven. Terwijl de Verenigde Staten ernaar streefden, hun landbouwuitvoer uit te breiden, hebben zij op industriegebied met een scherpe concurrentie van met name Japan en in mindere mate van de Europese Gemeenschap te kampen gekregen. Hun handelsbalans, die in 1971 en 1972 een tekort vertoonde, heeft in 1973 opnieuw een vrij klein overschot, en in 1975 een duidelijk overschot te zien gegeven. Er is een voor de hand liggend verband tussen het streven

naar herstel van het evenwicht op de handels- en betalingsbalans en het tijdelijk aanvaarden van de verzwakking van de dollar, hetgeen veel Amerikaanse industrieproducten in een betere concurrentiepositie ten opzichte van Japanse en Europese producten heeft geplaatst.

1.3.3. In de jaren zestig hebben de Verenigde Staten op landbouwgebied tegelijk een voorraadvormingsbeleid voor de belangrijkste uitvoerproducten en een politiek tot beperking van hun binnenlandse productie gevoerd (politiek gericht op de „bevrizing” van de grond, vanaf 1963). De voorraden hebben het de Verenigde Staten mogelijk gemaakt, de uitvoer van producten tegen preferentiële voorwaarden (PL 480) op gang te houden, de grootste bron van voedselhulp voor de armste landen te zijn, en toegang tot de koopkrachtige markten te krijgen. Deze grote voorraden hebben echter een zekere directe druk op de aan de Amerikaanse producent betaalde graanprijzen en op de prijzen van granen uit de andere produktiegebieden van de wereld tot gevolg gehad. Deze druk is trouwens aanleiding geweest van een inkrimping van de graanproductie in Australië en Argentinië, en zelfs in de Verenigde Staten en Canada.

1.3.4. De huidige situatie noopt er de VS niet toe, hun fundamentele houding van scheidsrechter op de wereldmarkten te wijzigen. De daling van de graanvoorraden als gevolg van de massale aankopen door de Sovjetunie en de toeneming van het wereldvoedseltekort heeft de Amerikaanse Regering ertoe gebracht, het opnieuw bebouwen van grote oppervlakten cultuurgrond met graan aan te moedigen.

In het algemeen worden de voorraden thans weer op peil gebracht (tarwe + 40 %, maïs + 129 %, overige granen + 77 %), behalve wat soja betreft (— 39 %).

1.3.5. De Amerikaanse landbouwers streven ernaar, de verhandeling van hun graan voor een groter deel in eigen handen te nemen, ten einde de dominerende positie van de grote handelsmaatschappijen te verzwakken. Naar de invloed van deze maatschappijen op de binnenlandse en buitenlandse prijzen in de afgelopen jaren is trouwens momenteel een parlementaire enquête ingesteld.

1.3.6. Het landbouwbeleid van de Verenigde Staten lijkt steeds meer gericht te zijn op de uitvoer van graan en veehoeven, waarvoor de buitenlandse vraag naar alle waarschijnlijkheid groot zal blijven. Voor andere producten (tabak, fruitconserven, diverse be- en verwerkte producten) zullen de Verenigde Staten waarschijnlijk sterke druk blijven uitoefenen om te bereiken dat met name de communautaire markt voor hen open blijft.

1.3.7. Ten aanzien van de ordening van de wereldmarkten (produktovereenkomsten, voorraadbeleid, enz.) valt het in deze omstandigheden te betwijfelen

of de Verenigde Staten in de toekomst meer belangstelling dan in het verleden zullen hebben voor het sluiten van dergelijke overeenkomsten. Terecht of ten onrechte zijn zij van mening, de situatie te kunnen blijven beheersen en bijgevolg verder zelf in zeer grote mate het voor hen gunstigste prijspeil te kunnen bepalen. Zij zullen er dus weinig voor voelen, bindende overeenkomsten aan te gaan waarin richtprijzen zijn vastgesteld.

1.3.8. Niet iedereen in de Verenigde Staten zelf is het eens met de gevolgde strategie op het gebied van landbouwproducten en levensmiddelen. Dit blijkt uit de door sommigen uitgebrachte kritiek op het gebruik van de „agri-power” als diplomatiek wapen. Een radicale ommekeer in het Amerikaanse handelsbeleid is nauwelijks te verwachten, daar dit beleid wordt gesteund door zowel het merendeel van de landbouwers als door het reusachtig industrieel en commercieel apparaat voor landbouwproducten en levensmiddelen, waarin een zeer groot gedeelte van de beroepsbevolking werkzaam is (20 % van het totaal, waarvan 4 % bij de eigenlijke landbouwproductie betrokken is). Dit apparaat bekleedt namelijk een bijzondere positie op de binnenlandse en buitenlandse markten. Voorts kan het gebruik maken van de meest omvangrijke onderzoek- en innovatiemogelijkheden ter wereld.

1.3.9. *Canada* — Canada stemt zijn economisch en commercieel beleid in grote mate af op dat van de Verenigde Staten. Canada is echter niet in staat, veel invloed uit te oefenen. In dit land lijkt men niet te willen streven naar een aanzienlijke uitbreiding van de landbouwproductie, en bijgevolg van de uitvoer van graan en melkpoeder.

1.3.10. *Nieuw-Zeeland en Australië* — In Nieuw-Zeeland en Australië is voor zuivelproducten en vlees een prijsegalisatiestelsel van kracht (pool funds). De uitvoer van landbouwproducten is uiterst belangrijk voor het evenwicht op hun handelsbalans. Verwacht moet worden dat deze landen een zo groot mogelijk deel van de nieuwe afzetgebieden zullen trachten te veroveren welke kunnen ontstaan door de stijgende koopkracht in een aantal ontwikkelingslanden en door de algemene bevolkingsaanwas, met name in India en het Verre Oosten. De EEG zal voor Nieuw-Zeeland een uiterst belangrijk afzetgebied blijven, dat het met alle middelen zal trachten te behouden.

1.3.11. *Japan* — Japan heeft als bijzonder kenmerk dat het het meest van alle industrielanden voor zijn voorziening van energieproducten én levensmiddelen van de buitenlandse markten afhankelijk is. Met het oog op een zekere en regelmatige voorziening voert dit land tevens een geheel eigen beleid, dat er voornamelijk in bestaat, in Australië, Afrika en Zuid-Amerika in de sectoren industriële en agrarische grondstoffen te investeren. Op deze wijze zal Japan, hoewel het van alle gunstige gelegenheden op

de wereldmarkt gebruik tracht te maken, voor het veilig stellen van zijn voorziening steeds meer voorstander van handelsovereenkomsten op lange termijn worden. Uit het feit dat Japan geneigd is bilaterale handelsovereenkomsten te sluiten, mag echter niet de conclusie worden getrokken dat dit land zich achter het communautaire standpunt schaaft dat multilaterale mondiale overeenkomsten moeten worden gesloten. Misschien is het tegendeel zelfs waar.

1.3.12. *De Gemeenschap* — De fundamentele ontwikkeling van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) werd in de studie van het Economisch en Sociaal Comité inzake de Balans van het gemeenschappelijk landbouwbeleid van 28 november 1974 onderzocht en geëvalueerd. De invloed van het GLB op wereldvlak wordt in de volgende paragrafen uitvoerig behandeld. Thans zij reeds opgemerkt dat de tenuitvoerlegging van het GLB:

- niet heeft verhinderd dat de Gemeenschap (overeenkomstig de eisen van artikel 110 van het Verdrag) de grootste invoerder van landbouwprodukten ter wereld is gebleven);
- bepaalde handelspartners echter soms beperkingen heeft opgelegd (bijvoorbeeld door toepassing van vrijwaringsclausules);
- soms door de toekenning van restituties tot een verstoring van sommige handelsstromen heeft bijgedragen.

De Gemeenschap is steeds van mening geweest dat een wereldomvattende ordening der markten de noodzakelijke aanvulling op het nationale landbouwbeleid van de verschillende landen is; zij heeft getracht, en probeert nog steeds, haar handelspartners van deze noodzaak te overtuigen.

1.3.13. *De Comecon* — Daar de klimatische omstandigheden bemoelijkend zijn en aanzienlijke schommelingen in de weerstoestand optreden, moet bij ramingen van de oogsten in de Sovjetunie met een foutenmarge van 20 tot 25 % worden gerekend. Aangenomen mag worden dat het graantekort 4 à 8 miljoen ton per jaar zal blijven bedragen. De vermindering van de veestapel heeft thans reeds tot een belangrijk tekort aan vlees en zuivelprodukten geleid. De landbouw in de Comecon-landen is in grote mate gericht op bevrediging van de behoeften van de Sovjetunie, daar de economie van deze landen door complementariteit wordt gekenmerkt. Een gedeelte van het tekort van de Sovjetunie moet dus door haar partners worden aangevuld. Als tegenprestatie levert de Sovjetunie deze partners echter diverse industrieproducten, en zelfs graan, dat op de wereldmarkt is gekocht en via Russische havens naar zijn bestemming gaat.

1.3.14. De Oostbloklanden zijn bezig hun betrekkelijk isolement op handelsgebied te doorbreken en zich meer op de wereldmarkt te richten. De noodzakelijke invoer van westerse technologie en bepaalde landbouwprodukten zal met leveringen van land-

bouw- en industrieproducten, met name aan de EEG, betaald moeten worden. Tevens mag worden verwacht dat deze landen nog meer dan in het verleden zullen trachten, in de ontwikkelingslanden die sinds korte tijd door de verhoging van de aardolieprijs of ook van de prijs van andere basisprodukten over meer financiële middelen beschikken, op commercieel en technologisch gebied voet aan wal te krijgen.

1.3.15. De Comecon-landen hebben nooit veel belangstelling getoond voor mondiale produktovereenkomsten waarin prijsmarges worden vastgelegd. Van oudsher hebben zij weinig contact met de wereldmarkt gehad; zij gaven er dan ook de voorkeur aan, bij gelegenheid van de daar geldende lage prijzen te profiteren.

1.3.16. *China* — Men zou kunnen menen dat China, dat de grootte heeft van een continent, een belangrijk afzetgebied voor produkten uit andere gebieden kan worden. China is echter op dat vlak, in ieder geval op middellange termijn, niet van zeer grote betekenis. Dit land heeft regelmatig 3 à 5 miljoen ton graan per jaar ingevoerd. In de komende jaren zal het vermoedelijk een dergelijke hoeveelheid blijven invoeren.

Waarschijnlijk zal China verder rijst en andere landbouwprodukten (varkensvlees, soja) uitvoeren en tarwe invoeren. Op grond van de vooruitgang die de Chinese landbouw heeft geboekt kan worden aangenomen dat dit land op lange termijn zijn eigen behoeften volledig zal kunnen dekken. China mag dus niet worden beschouwd als een belangrijk afzetgebied of een belangrijke voorzieningsbron voor landbouwprodukten.

1.3.17. *De ontwikkelingslanden* — De ontwikkelingslanden vallen in talrijke groepen uiteen. Het belangrijkste onderscheidingscriterium is de vraag of zij al dan niet over nieuwe koopkracht beschikken als gevolg van de verhoging van de prijzen van de basisprodukten. De aardolie landen lijken zich in een eerste instantie te moeten toeleggen op de ontwikkeling van de industriële infrastructuur en de tenuitvoerlegging van omvangrijke ontwikkelingsprogramma's in de landbouw, waarvoor zij thans reeds in belangrijke mate van technieken uit de industrielanden gebruik maken. In dit ontwikkelingsproces doen zich echter talrijke stremmingen voor die het gevolg zijn van het feit dat de ontwikkeling van de verschillende infrastructuren niet gelijktijdig plaatsvindt (met name belemmeren de haven- en wegeninfrastructuur momenteel in grote mate de algemene ontwikkeling). Verder vormt het gebrek aan geschoolde arbeidskrachten een andere zeer belangrijke belemmering. Of aan de behoeften van deze landen al dan niet kan worden voldaan, hangt gedeeltelijk af van de vraag of de industrielanden een voldoende groot aantal arbeidskrachten ter beschikking kunnen stellen. Gevreesd moet echter worden dat de Gemeenschap om talrijke redenen niet aan alle behoeften zal kunnen voldoen.

1.3.18. *De ontwikkelingslanden wier koopkracht niet is toegenomen*, maar waar daarentegen de voedselbehoeften in hetzelfde tempo als de demografische groei stijgen, zien hun situatie op dramatische wijze verslechteren; dit is vooral het geval voor India en zijn onmiddellijke bureu, maar tevens voor talrijke Afrikaanse landen. Voor de ontwikkeling van deze landen is een daadwerkelijk internationaal ontwikkelingsbeleid nodig, daar geen enkel land of groep landen in de geïndustrialiseerde wereld in staat blijkt te zijn, alleen aan de behoeften in deze landen te voldoen. In deze ontwikkelingslanden zou aan het op een hoger peil brengen van de voor de basisvoeding van de bevolking noodzakelijke gewasenteelt door de dwang der omstandigheden prioriteit moeten worden verleend. Vermoedelijk zullen sommige van deze landen hun met behulp van westerse technieken op grote schaal begonnen industriële teelt van bepaalde produkten (oliehoudende zaden, cacao, koffie, tropische vruchten, in bepaalde gevallen rundvlees, enz.) echter niet opgeven.

De industriële teelt is voor deze landen integendeel steeds meer de bron van deviezen die zij voor hun algemene economische ontwikkeling nodig hebben. Er kan worden aangenomen dat deze in het kader van de Overeenkomst van Lomé met de Gemeenschap geassocieerde landen de neiging zullen hebben om de Gemeenschap als het belangrijkste koopkrachtige afzetgebied voor hun produkten te beschouwen. Dit zal beslist bijzonder zware problemen voor de Gemeenschap met zich meebrengen.

1.3.19. Tot besluit moet worden verwacht dat de wanorde in het internationale monetaire stelsel, gepaard gaande met een sterke inflatie en een grote verzwaring van de schuldenlast, van permanente aard is en de algemene economische wereldorde ernstig zal blijven verstoren. Hieruit dreigt een ongebreidelde concurrentiestrijd voort te vloeien, die wordt veroorzaakt door de industrielanden, die een tekort op de handelsbalans hebben of kunnen krijgen, en door de landen die noodgedwongen over uitvoermogelijkheden moeten beschikken omdat zij hun ontwikkeling in bijzonder moeilijke omstandigheden tot stand moeten brengen. Wanneer laatstgenoemde landen hun economie tot ontwikkeling brengen en hun onderlinge betrekkingen uitbouwen, zullen zij een tegengewicht ten opzichte van de positie van Europa en de VS gaan vormen, met de onvermijdelijke gevolgen van dien voor het handelsverkeer. Het is wenselijk dat in de grote gebieden van de wereld interne handelsstromen ontstaan en dat tussen de ontwikkelingslanden onderling een complementariteit tot stand komt zoals die reeds tussen de industrielanden onderling bestaat. Het lijkt uitgesloten dat de industrielanden in de toekomst met inachtneming van hun eigen belangen de koers zullen kunnen uitstippen die de ontwikkelingslanden bij de opbouw van hun economie dienen te volgen.

1.4. *De wereldmarkt voor landbouwprodukten*

1.4.1. In zekere zin is de wereldmarkt voor landbouwprodukten de plaats van confrontatie van de nationale landbouwpolitieken van de verschillende landen, die echter over het algemeen ten doel hebben, een zekere stabiliteit tot stand te brengen, de producenten een zeker inkomensniveau te verzekeren en steeds weer elders opduikende schommelingen in de prijzen en het volume van het handelsverkeer op te vangen.

1.4.2. In tegenstelling met deze bijna algemene tendens van de nationale landbouwpolitieken is het op het gebied van de internationale handel — afgezien van enkele pogingen, met name in het kader van produktovereenkomsten — nooit tot een werkelijk gelijklopend beleid gekomen.

1.4.3. De economische betekenis van het internationale handelsverkeer verschilt aanzienlijk van produkt tot produkt en is afhankelijk van het percentage van de omvang der wereldproduktie dat wordt verhandeld. Zo neemt de wereldhandel in tarwe b.v. ongeveer 20 % van de wereldproduktie voor zijn rekening, hetgeen zeer aanzienlijk is. Voor voedergraan bedraagt deze verhouding echter slechts 15 %.

1.4.4. Een andere categorie produkten vormen die welke in talrijke gebieden deel uitmaken van de basisvoeding (vlees en melk), en waarvan de produktie met het oog op de voorzieningszekerheid op een hoog peil wordt gehandhaafd en wordt opgevoerd. De internationale handel in deze produkten is zeer beperkt en neemt slechts een gering percentage van de produktie in. Voor bepaalde landen (Nieuw-Zeeland, Argentinië, EEG) vormt de wereldmarkt van deze produkten het normale afzetgebied voor een belangrijk deel van hun produktie.

1.4.5. Een laatste reeks produkten wordt voornamelijk in het internationale handelsverkeer gebracht. Deze produkten zijn dikwijls van het allergrootste belang voor de economie van de desbetreffende uitvoerlanden (koffie, cacao, thee, suiker, vezels, olie, enz.). Het gaat hier overigens dikwijls om ontwikkelingslanden die van de internationale handel afhankelijk zijn, en lang niet de overheersende rol op de markt spelen als bijvoorbeeld de Verenigde Staten voor soja.

1.4.6. De over een langere periode op de wereldmarkt geregistreerde prijsontwikkeling is over het geheel genomen ongunstig voor de producenten geweest. Dit geldt in ieder geval tot 1972, toen zich voor suiker en voor rijst en ander graan een opleving heeft voorgedaan. Deze ongunstige ontwikkeling was het gevolg van het feit dat in de ontwikkelde landen de produktie sneller toenam dan de vraag. Tijdens dezelfde periode hadden een groot aantal ontwikkelingslanden een ernstig tekort aan levensmiddelen.

1.4.7. Wat graan betreft heeft de Amerikaanse voorraadcapaciteit niet verhinderd dat de prijzen in constante waarde tot 1972 aan het schommelen zijn geweest en voortdurend zijn afgebrokkeld. De prijs voor de produkten die slechts in geringe mate op de wereldmarkt worden verhandeld (vlees, boter) zijn veel minder gedaald.

1.4.8. De gebruiken in de internationale handel in landbouwprodukten hebben de wereldproduktie van een aantal essentiële landbouwprodukten, alsmede het groeitempo van het inkomen van de armste landen over het geheel genomen nadelig beïnvloed.

1.4.9. De anarchie op de wereldmarkten heeft er reeds lange tijd toe geleid dat de GATT-landen voor bepaalde produkten overeenkomsten met het oog op de stabilisering van de prijzen sloten. Hoewel de ervaringen in het algemeen vrij negatief zijn uitgevallen (graanovereenkomsten) is de totstandbrenging van dergelijke overeenkomsten een van de leidende beginselen voor de Gemeenschap geworden: de stabilisering van de prijzen op de wereldmarkt moet immers het logische verlengstuk van het streven naar stabilisering van de prijzen op de communautaire markt zijn. Op de Tokio-ronde, die in 1973 van start is gegaan, heeft de Gemeenschap opnieuw voorgesteld wereldomvattende overeenkomsten te sluiten; daarbij heeft zij tevens programma's voor het vormen van buffervoorraden (graan, suiker, melkpoeder) voorgelegd. Deze voorstellen zijn echter nog niet diepgaand besproken.

1.5. De internationale organen

1.5.1. De internationale organen voor samenwerking op politiek en economisch gebied, zoals het GATT, de FAO, de OESO, de UNCTAD enz. hebben tijdens de afgelopen decennia een zeer grote invloed op de ontwikkeling van het handelsverkeer gehad. Hierbij werden doorgaans spelregels voorgeschreven die het meest in overeenstemming waren met de overheersende economische theorie. Dit geldt met name voor het GATT. De multilaterale ontwikkeling van het handelsverkeer was na Bretton Woods op de stabiliteit van de wisselkoersen gebaseerd. Deze stabiliteit heeft tot het einde van de jaren zestig krachtig tot een ongekende expansie van handel en economie bijgedragen.

De huidige monetaire wanorde kan de multilaterale beginselen van de GATT-overeenkomsten de facto op losse schroeven zetten. De consolidatie van de douanetarieven is nl. van weinig betekenis wanneer iedere monetaire ingreep een drie- tot viermaal grotere uitwerking op het concurrentievermogen van de produkten van een bepaald land kan hebben. Sedert enkele jaren lijken multilaterale overeenkomsten de plaats te moeten ruimen voor bilaterale overeenkomsten, waarbij voordelen op gebied van prijzen en toegang tot de markten worden toegekend. Alles wijst

erop dat zolang geen gemeenschappelijke monetaire regels zijn vastgesteld, de kans groot is dat bilaterale boven multilaterale overeenkomsten worden verkozen. Daardoor doen zich op de Tokio-ronde trouwens grote moeilijkheden voor.

1.5.2. Men kan dan ook aannemen dat de invloed van het GATT zal gaan afnemen. De Gemeenschap heeft jegens de internationale organisaties nauwkeurig omschreven verbintenissen aangegaan, die zij steeds zo veel mogelijk is nagekomen. Zij zal zich niet tegen de voorschriften van deze instellingen verzetten, hoewel zij de GATT-regels voor landbouwprodukten steeds als ontoereikend heeft beschouwd.

1.5.3. In GATT-verband hebben de Verenigde Staten en de Gemeenschap ten aanzien van de landbouwsector niet dezelfde rechten en plichten. Toen de GATT-overeenkomst na de tweede wereldoorlog werd opgesteld, werd deze door de Verenigde Staten slechts aanvaard nadat hun voor landbouwprodukten een „waiver” was toegekend. De wereldmarktprijzen waren toen namelijk lager dan de prijzen op de Amerikaanse markt en door de afschaffing van de kwantitatieve beperkingen, die door het GATT wordt voorgeschreven, zou het Amerikaanse binnenlands landbouwbeleid zijn ineengestort. De „waiver”, die momenteel nog steeds geldt, maakt het de Verenigde Staten mogelijk om kwantitatieve beperkingen te handhaven of weer in te voeren indien dit nodig is om een Amerikaans binnenlands landbouwprogramma niet in gevaar te brengen.

1.5.4. De Europese Gemeenschap heeft nooit om een „waiver” verzocht. Wel heeft zij een stelsel van heffingen uitgewerkt. Om dit systeem te kunnen toepassen, moesten de bestaande consolidaties van douanerechten van de oorspronkelijke Lid-Staten en van de in 1973 toetredende landen voor de betrokken produkten worden opgegeven en vervangen door nieuwe, gelijkwaardige consolidaties in het kader van het gemeenschappelijk douanetarief. Zo komt het dat de Europese Gemeenschap nu een reeks voederprodukten vrij van rechten moet invoeren, ook als dit moeilijkheden voor haar landbouwbeleid oplevert.

1.5.5. In ruil voor het recht om het stelsel van heffingen op de invoer van bepaalde landbouwprodukten toe te passen, hebben de Europese landen dus bij de internationale onderhandelingen een gedeelte van hun vrijheid van handelen verloren. De Verenigde Staten hebben echter een totale vrijheid van handelen verkregen, zonder hiervoor tegenprestaties te moeten leveren. Dit heeft tot gevolg dat retorsiematregelen tegen de Gemeenschap kunnen worden genomen wanneer zij haar GATT-verbintenissen niet nakomt. De Gemeenschap heeft echter dit recht niet ten opzichte van de Verenigde Staten.

1.5.6. Door het feit dat de internationale instellingen vrijwel niet aan de nieuwe economische en monetaire situatie zijn aangepast, zijn instanties in het

leven geroepen die „forums” zijn geworden (zoals de Noord-Zuid-dialog), waarin momenteel nog naar nieuwe oplossingen wordt gezocht. Men dient echter sceptisch te staan tegenover de mogelijkheid, een economische orde van welke vorm dan ook tot stand te brengen wanneer men niet vooraf is teruggekeerd tot een monetaire stabiliteit die op een algemene consensus steunt.

2. De factoren die de Gemeenschap zelf bepaalt

2.1. Een voor derde landen openstaande Gemeenschap

2.1.1. Het gemeenschappelijk douanetarief, de geleidelijke totstandbrenging van een communautair handelsbeleid en vooral het gemeenschappelijk landbouwbeleid zijn van het grootste belang geweest voor de economie van de Gemeenschap, maar hebben tevens invloed gehad op de ontwikkeling van de wereldeconomie. De communautaire instanties hebben (in de in 1974 en 1975 opgestelde balansen) erkend dat de zeer snelle economische ontwikkeling van de landen der Gemeenschap (een geslaagd voorbeeld van „multilateralisme”) in de jaren zestig gedeeltelijk aan de oprichting van de Gemeenschap te danken is. Deze economische ontwikkeling heeft op haar beurt een zeer gunstige uitwerking op de omvang van het handelsverkeer tussen de Gemeenschap en de rest van de wereld gehad. Tussen 1958 en 1972 is de intracommunautaire handel in industrieproducten 8,4 keer en die in landbouwproducten 7,5 keer groter geworden, terwijl de invoer van de Gemeenschap uit derde landen wat industrieproducten betreft 4,4 keer, en wat landbouwproducten betreft 1,8 keer groter is geworden.

2.1.2. Op diplomatiek vlak heeft de Gemeenschap niet getracht, zich van de buitenwereld af te sluiten; bovendien heeft een groot aantal al dan niet aan de Gemeenschap grenzende landen er zeer sterk bij de Gemeenschap op aangedrongen, een associatie met deze landen aan te gaan. Zo zijn akkoorden en overeenkomsten gesloten met de meeste Europese landen rond de Gemeenschap, met de Middellandse-Zeelanden, en met de vroegere koloniën van de Gemeenschap, waar thans in het kader van de Overeenkomst van Lomé een groot aantal landen bij is gekomen. Door deze overeenkomsten zijn — en zullen in de toekomst steeds meer — preferentiële handelsbetrekkingen tussen de Gemeenschap en deze landen ontstaan. De betrekkingen moeten echter zo veel mogelijk evenwichtig worden uitgebouwd. Indien de Gemeenschap nl. de invoer van producten uit deze landen bevordert, zou zij voor haar industrie- en landbouwproducten tegen relatief gunstige voorwaarden toegang tot de markt van haar bevoorrechte partners moeten krijgen. Dit open diplomatiek en commercieel beleid van de Gemeenschap vindt zijn oorsprong in de historische banden tussen een groot

aantal van die landen en Lid-Staten van de Gemeenschap, en houdt tevens verband met het feit dat men wil beschikken over bevoorrechte afzetgebieden voor door de Gemeenschap voortgebrachte industrieproducten, investeringsgoederen en consumptiegoederen.

2.1.3. Een andere belangrijke beweegreden heeft met name tot de Overeenkomst van Lomé geleid. Aangezien er nl. geen doeltreffende wereldomvattende marktordening voor basisproducten (met name landbouwproducten) bestaat, rekende de Gemeenschap het tot haar plicht, te trachten om voor bepaalde producten en ten behoeve van een aantal bevoorrechte partners een efficiënt stelsel uit te werken, dat de ontwikkelingslanden in het bijzonder een minimumopbrengst voor hun naar de EEG uitgevoerde producten garandeert. Deze diplomatieke en economische initiatieven van de Gemeenschap zijn echter geleidelijk ten uitvoer gelegd zonder dat richtsnoeren voor een handelsbeleid van de Gemeenschap zijn vastgesteld.

2.1.4. Zeer duidelijk is dit wat het handelsbeleid op het gebied van levensmiddelen en landbouwproducten betreft. De Gemeenschap heeft een ingewikkeld mechanisme voor de regeling van invoer en uitvoer van landbouwproducten uitgewerkt, waarbij toch de GATT-verbintenissen worden nagekomen. Dit mechanisme is echter niet gebaseerd op productie-doelstellingen op middellange termijn, die het mogelijk zouden hebben gemaakt, rekening te houden met de gevolgen van de overeenkomsten met geassocieerde derde landen of andere landen voor de handel van de Gemeenschap, en een permanente aanwezigheid op bepaalde extracommunautaire markten na te streven.

2.1.5. Deze tegenstrijdige ontwikkeling brengt in de Gemeenschap reeds ernstige moeilijkheden met zich mee en dreigt steeds meer problemen te veroorzaken. Dit geldt voor de invoer van producten uit het Middellandse-Zeegebied die rechtstreeks in concurrentie staan met de producten uit overeenkomstige gebieden van de Gemeenschap. Deze producten uit de Gemeenschap wordt niet voldoende bescherming geboden, en evenmin wordt in substitutiemogelijkheden voorzien (indien dergelijke mogelijkheden bestaan). Bovendien maakt de huidige economische situatie de omscholing van arbeidskrachten uiterst moeilijk, ook in het geval dat een versnelde landvlucht in de betrokken gebieden sociologisch en zelfs ecologisch nog aanvaardbaar is.

2.1.6. De positieve gevolgen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid verliezen door de onzekerheid omtrent de middellange-termijnontwikkeling veel van hun waarde, vooral ten aanzien van bepaalde gebieden van de Gemeenschap, de algemene situatie op het gebied van levensmiddelen en landbouwproducten en zelfs het welslagen van de communautaire diplomatie.

2.2. *Leemten in het handelsbeleid op het gebied van levensmiddelen en landbouwprodukten*

2.2.1. Op handelsgebied is het Verdrag van Rome liberalistisch van inslag: er moet een vrijhandel tot stand komen en de uitbreiding van de handel moet worden bevorderd. De vrijheid van de ondernemingen wordt verzekerd en beschermd, zelfs tegen het gevaar dat de ondernemingen zelf deze vrijheid in het gedrang brengen (vorming van kartels en monopolies is verboden, enz.). De overheid mag zich niet mengen in economie en handel (verbod om bepaalde vormen van steun te verlenen). In het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid werden voor landbouwprodukten uitzonderingen op de gemeenschappelijke voorschriften vastgesteld en werd tevens de Commissie belast met beheerstaken, die moeilijk in overeenstemming te brengen zijn met het beginsel dat de overheid op handelsgebied niet tussenbeide mag komen.

2.2.2. De Commissie staat in voor de correcte toepassing van de door de Raad in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid vastgestelde voorschriften. Met het oog op de gevolgen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid voor de handel moet zij echter ook dikwijls kiezen tussen interventie en *laisser-faire*, tussen afremmen en voortstuwten. De regels aan de hand waarvan deze keuze moet worden gemaakt staan nergens neergeschreven; in feite willen de Raad en de Commissie niet dat dergelijke regels worden vastgesteld en als samenhangend geheel worden uitgewerkt.

2.2.3. Afgezien van de pogingen die zijn ondernomen om in de Gemeenschap de teelt van bepaalde produkten onder controle te houden (via prijspeil, omschakelingspremies, rooipremies, maatregelen ter beïnvloeding van de handel), hebben de Commissie en de Lid-Staten de gebeurtenissen meer over zich laten heengaan dan beheerst en gecontroleerd.

2.2.4. Ieder handelsbeleid bestaat uit een geheel van besluiten over de vraag, welke produkten ingevoerd en uitgevoerd moeten worden, welke afzetgebieden veroverd of gehandhaafd moeten worden, en welke middelen hiertoe moeten worden aangewend. De Gemeenschap beschikt nog niet over een eigen globaal handelsbeleid. Te dien aanzien blijft zij bij een relatief *laisser-faire*, hoewel het in de integratiefase van de landbouwmarkten noodzakelijk is dat een echt handelsbeleid ten uitvoer wordt gelegd voor de produkten waarvoor in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid een marktordening is ingesteld.

2.2.5. Indien niet een dergelijk handelsbeleid tot stand wordt gebracht, dan zou de Gemeenschap zowel haar overschotten als haar tekorten steeds meer laten meespelen in het handelsbeleid van haar concurrenten (Verenigde Staten, Canada, Stille-Oceaanlanden, Oost-Europa), die haar hun eigen beleid zou-

den opdringen (zoals in het geval van mout, eiwithoudende produkten, enz.). De multinationale ondernemingen beheersen door de toekenning van restituties, waarvan de kleinere communautaire ondernemingen niet in dezelfde mate profijt kunnen trekken, steeds meer de handel van de Europese Gemeenschap.

Wordt een dergelijk handelsbeleid wel ten uitvoer gelegd, dan moet de Gemeenschap zelf beleidslijnen kiezen; haar beheersinstanties moeten dan over de politieke macht beschikken om aan de hand van deze beleidslijnen op te treden.

2.2.6. Na deze analyse van het internationale economische verband stelt het Comité vast dat de Gemeenschap weliswaar zeer sterk wordt beïnvloed door een aantal factoren waarop zij weinig vat heeft, maar toch over middelen beschikt om de richting van haar eigen ontwikkeling, en tot op zekere hoogte de ontwikkeling van de wereldmarkt, een niet onbelangrijke wijziging te doen ondergaan, indien ten minste de politieke wil hiertoe bestaat.

Het gemeenschappelijk landbouwbeleid is ongetwijfeld het degelijkste en meest doeltreffende middel waarover de Gemeenschap beschikt. In het volgende hoofdstuk zullen de gevolgen van dit gemeenschappelijk landbouwbeleid voor het sociaal-economische evenwicht in Europa en de wereld worden nagegaan.

III. BIJDRAGE VAN HET GEMEENSCHAPPELIJK LANDBOUWBELEID TOT HET ECONOMISCH EN SOCIAAL EVENWICHT VAN DE GEMEENSCHAP EN TOT HET INTERNATIONALE EVENWICHT OP HET GEBIED VAN LANDBOUWPRODUKTEN EN LEVENSMIDDELEN

3. Het GLB als evenwichtsfactor voor de Gemeenschap

3.1. De laatste tijd is in talrijke werken de sociaal-economische balans van het gemeenschappelijk landbouwbeleid opgemaakt (door de Commissie aan de Raad voorgelegde balans van het gemeenschappelijk landbouwbeleid, door het Economisch en Sociaal Comité opgestelde balans, verschillende studies op nationaal vlak, enz.). In al deze studies is de balans in het algemeen positief uitgevallen, daar het gemeenschappelijk landbouwbeleid er tegelijk voor heeft gezorgd dat voor een gedeelte van de landbouwbevolking, die bij de oprichting van de gemeenschappelijke markt te groot in aantal was, een geleidelijke en aanvaardbare omschakeling heeft plaatsgevonden, dat de voorziening met de belangrijkste levensmiddelen werd veilig gesteld tegen prijzen die tijdens de laatste jaren redelijk voordelig konden worden genoemd, en ten slotte dat in de landbouw ten opzichte van de overige produktiesectoren van de Gemeenschap een zeer hoge produktiviteit is bereikt.

3.2. Terwijl de zelfvoorzieningsgraad van de Gemeenschap voor de belangrijkste produkten langzaam is toegenomen, zijn voor andere produkten die op de wereldmarkt worden aangekocht tekorten ontstaan. Dit heeft de belangrijkste van oudsher bestaande handelsbetrekkingen met buitenlandse leveranciers dus niet verstoord; zo is het saldo van het agrarisch handelsverkeer met de Verenigde Staten voor dit laatste land globaal gunstig geworden.

3.3. De instandhouding van een landbouwstructuur van economische eenheden die door individuen worden beheerd is een factor die zorgt voor soepelheid en bestendigheid in het maatschappelijk bestel. Dit wordt trouwens door geen enkele Lid-Staat van de Gemeenschap in twijfel getrokken. Het gemeenschappelijk landbouwbeleid, en vooral de landbouwproductie, hebben zich niet volledig volgens de in de beginjaren van de Gemeenschap uitgedachte schema's ontwikkeld. In het bijzonder zijn de arbeidsverdeling en de geografische spreiding van de landbouwproductie naar geschiktheid niet optimaal gebleken. Dit is toe te schrijven aan sociologische en economische factoren, die het dikwijls en in bijna alle gebieden van de Gemeenschap noodzakelijk hebben gemaakt, een zeer grote verscheidenheid van teelten in stand te houden. Telkens wanneer men de concurrentie de vrije loop liet en deze tot een zekere arbeidsverdeling noopte (b.v. op graangebied: dreigende crisis in Duitsland; op wijnbouwgebied: crisis in Frankrijk), moesten correctiemechanismen in het leven worden geroepen die deze arbeidsverdeling in feite afremden. Dit was de prijs die voor het sociologische en politieke evenwicht in de Gemeenschap moest worden betaald. Een verdergaande arbeidsverdeling kan slechts via een sterke economische en politieke integratie, gebaseerd op één enkel stabiel monetair instrument, plaatsvinden.

3.4. De kosten die het gemeenschappelijk landbouwbeleid voor de Gemeenschap met zich meebrengt zijn een van de meest omstreden kwesties, waartegen veel bezwaren a priori zijn gemaakt. Recente studies hebben hierover enige opheldering verschaft. In 1975 bedroegen de bruto-uitgaven van de Afdeling „Garantie” van het EOGFL (die de uit de monetaire moeilijkheden voortvloeiende uitgaven omvatten) 0,4 % van het bruto intern produkt van de Gemeenschap, 2,5 % van de uitgaven voor levensmiddelen en 5,6 % van de waarde van de eindprodukten in de landbouw. De in 1975 gedane communautaire uitgaven ten behoeve van de landbouw (4,8 miljard rekeneenheden) en de nationale uitgaven te zamen bedroegen 14,3 miljard rekeneenheden, d.i. 5 % van de totale begrotingsuitgaven van de Lid-Staten. Minder dan één derde van dit bedrag is voor ondersteuning van markten en prijzen gebruikt.

De demografische structuur van de landbouwsector alsmede de maatregelen tot aanpassing van de produktiestructuur brengen grote kosten met zich mee. Van de in 1975 gedane nationale uitgaven ten behoeve

van de landbouw hebben de sociale maatregelen 28,4 %, de structuurmaatregelen 24,4 %, diverse maatregelen (plattelandinfrastructuur, administratiekosten, enz.) 10,8 %, en de niet voor steun van het EOGFL in aanmerking komende maatregelen ter ondersteuning van de markten slechts 2,1 % voor hun rekening genomen. De staatsuitgaven per in de landbouw werkzame persoon zouden in 1975 1433 rekeneenheden bedragen, hetgeen ongeveer 50 % minder is dan de uitgaven die de Verenigde Staten ten gunste van hun landbouwers doen. Over een vrij lange periode beschouwd (1967—1974) stelt men voor de „Zes” een vrij constante verhouding tussen de drie grote groepen uitgaven (markt-, sociale en structuuruitgaven) vast. Voor elke groep wordt rond één derde van het totale bedrag uitgegeven. In die periode bedroegen de totale staatsuitgaven ten behoeve van de landbouw 9 % per jaar, terwijl de groei van het BIP ongeveer 11 % beliep.

3.5. Naast het feit dat de kosten van het GLB voor de financiën van de Lid-Staten en de Gemeenschap eerder gering gebleven zijn, moet worden opgemerkt dat de prijzen voor levensmiddelen voor de consumenten een onrustbarende ontwikkeling hebben gekend; er moet echter worden toegegeven dat het prijspeil sedert 1972 gunstig is geweest, daar de forse stijgingen van de wereldprijzen geen uitwerking op de consumptieprijzen in de Gemeenschap hebben gehad. Van 1968 tot 1974 bedroeg de jaarlijkse gemiddelde stijging van de lonen 12,7 %, en de jaarlijkse stijging van de prijzen voor levensmiddelen en dranken gemiddeld slechts 8,16 %.

3.6. Dat de overdracht ten gunste van de landbouw gelijk is aan het verschil tussen de communautaire en de wereldprijzen, is een onjuiste redenering. De wereldprijzen hebben nl. betrekking op zeer marginale hoeveelheden ten opzichte van de geproduceerde en geconsumeerde hoeveelheden. Wanneer men denkt aan de forse stijging van de wereldprijzen wanneer een tekort in de Gemeenschap, de Comecon of elders wordt verwacht, dan is het toch van vitaal belang dat de Gemeenschap bij de voornaamste produkten haar eigen behoeften kan dekken. De Gemeenschap heeft echter vrijwillig aanvaard, zich van een aantal landbouwbasisprodukten, zoals eiwithoudende produkten en oliehoudende zaden, bijna volledig op de wereldmarkt te voorzien. Deze keuze houdt grote risico's in. Zo is de langdurige droogte in 1976 bijvoorbeeld voldoende geweest om de prijs van sojakoeken tussen april en eind september 1976 met 50 % te doen stijgen. Deze uitzonderlijke weersomstandigheden die zich in een groot gedeelte van de Gemeenschap hebben voorgedaan, zullen zware gevolgen hebben voor de consumenten en de handelsbalans van de Gemeenschap.

3.7. Niettegenstaande een buitengewoon grote produktiviteitsstijging van 1968 tot 1973 (7,6 % per jaar), een jaarlijkse produktiestijging met 2 % in volume en een daling van de actieve landbouwbevol-

king met 4,7% per jaar tussen 1969 en 1974 heeft het landbouwincome (ondanks de uitstekende oogst in 1973) in de periode 1968—1975 geen gelijke tred kunnen houden met de stijging van de kosten van de produktiemiddelen. Het reële landbouwincome is in 1974 teruggevallen op het peil van 1971, d.w.z. op indexcijfer 107 (basis 1968 = 100). De eindproduktie in de landbouw is van 1968 tot 1974 met 9,2% per jaar toegenomen, terwijl de prijs van de produktiemiddelen in dezelfde periode met 12,4% is gestegen.

3.8. Het feit dat het inkomensverschil binnen de landbouw aanhoudt en zelfs toeneemt blijft ontevredenheid over het effect van het GLB wekken. In dit verband wordt in het Verslag 1975 over de toestand van de landbouw in de Gemeenschap vastgesteld (blz. 122) dat in de vier grootste Lid-Staten van de Gemeenschap inkomensverschillen bestaan die, wanneer men 100 als nationaal gemiddelde neemt, variëren tussen:

- 89 en 112 naar gelang van de deelstaat in Duitsland (1973/1974);
- 47 en 338 naar gelang van de „région de programme” in Frankrijk (1974, voorlopige gegevens);
- 54 en 165 naar gelang van de „Regioni” in Italië (1971);
- 73 en 112 naar gelang van de statistische gebiedseenheid in Engeland en Wales (voor Schotland en Noord-Ierland zijn geen gegevens beschikbaar) (1972/1973).

Deze ongelijkheden zijn gedeeltelijk te wijten aan de natuurlijke factoren (heuvels, klimaat), structurele factoren (omvang en beheer van de ondernemingen) en de regionale produktiestructuur. De correcties die in het kader van het GLB of als aanvulling daarop (regionale maatregelen) werden aangebracht, zijn tot nog toe onvoldoende gebleken. Dit probleem kan niet uitsluitend via het landbouwbeleid opgelost worden: het omvat de gehele evenwichtige ontwikkeling van de verschillende gebieden van de Gemeenschap.

3.9. De omvang van de landbouwproduktie in verhouding tot de interne vraag is een zeer omstreden probleem dat niet altijd in alle objectiviteit wordt behandeld. Het is bekend dat in de landbouwsector tot nog toe niemand het middel heeft gevonden om genoeg te produceren zonder te veel te produceren. Uit de zelfvoorzieningsgraad van de Gemeenschap blijkt dat de voorziening in het algemeen verzekerd is en dat de overschotten die af en toe ontstaan moeten worden beschouwd als de prijs die voor de zekerheid van voorziening moet worden betaald.

4. Het GLB en het evenwicht in de wereld op economisch gebied en in de sector landbouwprodukten en levensmiddelen

4.1. De betekenis van de uitvoer van landbouwprodukten

4.1.1. Bij de analyse van de oorsprong en de eigenlijke aard van de landbouwoverschotten stuit men onvermijdelijk op het (in hoofdstuk II) aangesneden vraagstuk van het in de sector landbouwprodukten en levensmiddelen gevoerde handelsbeleid. Moet men in geval van overschotten (die dikwijls tijdelijk, en soms van blijvende aard zijn) systematisch de gevolgtrekking maken dat de produktie moet worden beperkt? Of moet men ervan uitgaan dat de Gemeenschap (zoals andere landen of gebieden) ingevolge haar structuur exporteur van bepaalde landbouwprodukten kan zijn? Dit is een fundamenteel probleem.

4.1.2. Het gemeenschappelijk landbouwbeleid heeft zich tot in het begin van de jaren '70 op bevredigende wijze ontwikkeld, en sindsdien ondanks de monetaire moeilijkheden zo goed en zo kwaad als het ging stand gehouden. De belangen van de verschillende partners lopen echter nogal uiteen; ten aanzien van het landbouwbeleid en zijn plaats in de Gemeenschap en haar handelsbeleid hebben zij tegenstrijdige standpunten ingenomen, en dat zal in de toekomst ook nog wel het geval zijn.

4.1.3. Voor de meest geïndustrialiseerde landen van de Gemeenschap, nl. Duitsland en Groot-Brittannië, betekent de landbouw ten hoogste een sociaalpolitieke evenwichtsfactor en een veilige voorzieningsbron. In geen van beide landen wordt de landbouw als basis van een uitvoerbeleid beschouwd. Anders is het gesteld in Frankrijk, Denemarken, Nederland en Ierland, waar men van oordeel is dat de landbouw een uiterst belangrijke bijdrage tot het bereiken van het evenwicht op de handelsbalans moet leveren. Voor Italië zou een stijging van de uitvoer van bepaalde landbouwprodukten in grotere mate kunnen bijdragen tot het bereiken van een groter evenwicht op de handelsbalans. Een van de grote problemen waarvoor de Gemeenschap zich geplaatst ziet bestaat dan ook hierin, bepaalde niet direct gelijklopende belangen ten aanzien van de ontwikkeling van het gemeenschappelijk landbouwbeleid en zijn plaats in de opbouw van de Gemeenschap onder één hoed te brengen.

4.1.4. Uit het overzicht van de ontwikkeling van de buitenlandse handel van de Negen van 1968 tot 1973 en van de ontwikkeling van het handelsverkeer van landbouwprodukten en levensmiddelen blijkt dat het aandeel van de landbouwprodukten en levensmiddelen in de totale invoer geleidelijk is afgenomen (van 32,9% in 1968 tot 28,9% in 1973), terwijl de uitvoer van deze produkten relatief is gestegen (van 8,7% in 1968 tot 9,4% in 1973).

4.1.5. Het aandeel van de verwerkte produkten met een hoge toegevoegde waarde is veel groter in de uitvoer dan in de invoer. De belangrijkste invoerposten bestaan uit niet be- of verwerkte produkten: graan, maïs, oliehoudende zaden, runderen en schapen, verse groenten en fruit, ruwe tabak, enz. De produkten waarvoor de Gemeenschap haar uitvoerpositie handhaaft of verbetert hebben echter voor het grootste deel een bewerking ondergaan in het landbouwbedrijf of in de industrie: produkten op basis van graan (vlees en bereiding van varkensvlees, gevogelte, meel, mout, zetmeel, griesmeel, geconcentreerde levensmiddelen), zuivelprodukten (een van de weinige overschotposten op de balans), suiker, bereidingen op basis van vis, enz.

4.1.6. Het grootste deel van de uitvoer van levensmiddelen en landbouwprodukten van de Gemeenschap uit industrieproducten, waarbij het gedeelte van de beroepsbevolking dat direct of indirect hierbij betrokken is veel hoger ligt dan de landbouwberoepsbevolking. Deze enorme industriële infrastructuur voor landbouwprodukten en levensmiddelen is op enkele uitzonderingen na voor een groot deel van haar bevoorrading zeer nauw met de communautaire landbouwproductie verbonden. In dit opzicht lopen de belangen van landbouw en industrie duidelijk parallel. De uitvoer vormt voor talrijke branches van de sector levensmiddelen en landbouwprodukten een noodzakelijke aanvulling op de afzet op de binnenlandse markt.

4.1.7. Over de doelstellingen van het GLB op het gebied van de uitvoer kan er tussen de verschillende belangen en standpunten ongetwijfeld een ruime mate van overeenstemming worden bereikt indien het gemeenschappelijk landbouwbeleid:

- in de huidige periode waarin in talrijke sectoren een overschot aan arbeidskrachten bestaat tot taak krijgt de werkgelegenheidssituatie in de landbouw te stabiliseren;
- tot taak heeft de levensmiddelenvoorziening van de Europese consument te verzekeren;
- een belangrijke rol te spelen krijgt in de internationale economische strategie, die ten doel heeft, op het gebied van landbouwprodukten en levensmiddelen een evenwichtssituatie te bereiken. Voorwaarde hiervoor is, dat een gemeenschappelijk handelsbeleid voorhanden is dat de landbouwprodukten zowel bij uitvoer als bij invoer hun rechtmatige plaats geeft.

4.1.8. Ten slotte vormt een samenhangend en permanent communautair uitvoerbeleid voor veel ruwe en be- of verwerkte landbouwprodukten het logische tegenwicht van de in de overeenkomsten vastgelegde open invoerpolitiek.

4.2. *De betekenis van de invoer van landbouwprodukten in de Gemeenschap*

4.2.1. De Gemeenschap heeft in de wereldhandel in landbouwprodukten een aanzienlijk en soms zelfs

overwegend aandeel. In 1973 bedroeg het aandeel van de Europese Gemeenschap in de totale uitvoer van landbouwprodukten in de wereld 33,09 % (en meer dan 80 % bij groenten en fruit en de voor veevoeding bestemde produkten. Van de totale invoer in de Gemeenschap wordt tussen 32,9 % (1968) en 28,9 % (1973) door landbouwprodukten ingenomen; in waarde uitgedrukt is de invoer van landbouwprodukten 3 à 4 maal hoger dan de uitvoer. Ter wille van de voorzieningszekerheid moet de Gemeenschap haar produkten uit meer landen betrekken.

4.2.2. In 1973 was 41,7 % van de agrarische invoer in waarde uitgedrukt afkomstig uit de geïndustrialiseerde landen, 10,4 % uit de staatshandelslanden en 39,5 % uit diverse ontwikkelingslanden (waarvan 10,9 % uit de ACS-landen).

4.2.3. Verwacht mag worden dat het aandeel van de ontwikkelingslanden en in het bijzonder van de bij de Overeenkomst van Lomé aangesloten landen in de toekomst aanzienlijk zal stijgen. Na de inwerkingtreding van deze overeenkomst en van de met bepaalde Middellandse-Zeelanden gesloten akkoorden zal er dus een verandering komen in de omvang van de handel met de Gemeenschap in sommige produkten (oliehoudende zaden, veevoeder ander dan soja, verse en geconserveerde groenten, eventueel rundvlees).

4.2.4. Niet alleen opent de Gemeenschap haar markt voor de produkten van de ontwikkelingslanden, maar tevens heeft zij er zich toe verbonden, deze landen ook een zekere stabiliteit in de exportopbrengsten te garanderen. Deze aan de geassocieerde landen toegekende voordelen mogen echter niet tot gevolg hebben dat de communautaire landbouwmarkten worden verstoord, waardoor de producenten ernstige schade zouden kunnen lijden.

4.2.5. Voor een belangrijk aantal landen met een totale bevolking van ongeveer 450 miljoen vormt de Gemeenschap een uitzonderlijke ontwikkelingsfactor. Dit betekent geenszins dat de Gemeenschap afziet van invoer uit andere, van oudsher leverende landen, noch dat zij haar eigen uitvoerbestemmingen zou opgeven. De Gemeenschap heeft bijzondere akkoorden moeten sluiten omdat haar partners zich wilden beschermen tegen de ongeordendheid op de wereldmarkten. Afgezien van deze bijzondere akkoorden is het de taak van de Gemeenschap, een bijdrage te leveren tot een echte ordening van de wereldmarkten, waar uiteindelijk alle landen belang bij hebben.

4.3. *De ordening van de wereldmarkt*

4.3.1. De Gemeenschap heeft zich uitgesproken voor het sluiten van akkoorden per produkt, voor de stabilisatie van de prijzen en de aanleg van voorraden van de basisprodukten. Door de stabiele en omvangrijke eigen productie in bepaalde sectoren kan

de Gemeenschap eventueel een toonaangevende rol spelen bij de tenuitvoerlegging van dergelijke akkoorden (tarwe, melkpoeder, suiker) die de aanleg van buffervoorraden omvatten. De voorkeur wordt gegeven aan een globale aanpak van de marktordering; bij gebreke daaraan kan deze echter ook stap voor stap worden gerealiseerd; in dit verband kunnen de Stabex en bilaterale handelsakkoorden op middellange termijn een opbouwende functie vervullen.

4.3.2. Voor zover de Gemeenschap in staat is, voor zowel een zekere importstabiliteit als een permanent exportpeil te zorgen, draagt zij reeds tot stabilisatie van de prijzen en ordening van de markten bij.

4.3.3. De GATT-landen staan van oudsher al afwijzend ten overstaan van de desbetreffende standpunten van de Gemeenschap. De idee van een relatieve stabilisatie van de prijzen en een tot op zekere hoogte doorgevoerde ordening van de wereldmarkten wint echter veld. Zelfs in de Verenigde Staten is het besef doorgedrongen dat de zeer sterke uit het vrije marktmechanisme voortspruitende fluctuaties de Amerikaanse economie in de periode van inflatie die deze doormaakte, schade hebben toegebracht, en er zijn stemmen opgegaan om systemen op te zetten waardoor deze fluctuaties zouden kunnen worden vermindert.

4.4. Voedselhulp

4.4.1. De maatregelen van de Gemeenschap op dit gebied zijn weliswaar belangrijk, doch blijven kwantitatief en vooral kwalitatief onvoldoende. Met kwalitatief zij bedoeld: regelmatigheid, snelheid, toezicht op doeltreffendheid. In ieder geval zal de landbouwproductie in de ontwikkelde landen alléén niet voldoende zijn om in de toekomst de „have-nots” van voedsel te voorzien. De stijgende behoeften van de minst bedeelde volkeren en vooral de periodieke klimatische calamiteiten maken het nl. noodzakelijk dat nog jarenlang hulp wordt verleend, die qua plaats, tijd en omvang jaarlijks (binnen zekere grenzen) moet kunnen worden aangepast. Een dergelijke interventiemogelijkheid op voedselgebied is ondenkbaar zonder de aanleg van buffervoorraden in het kader van een ordening van de wereldmarkten.

4.4.2. In deze geest zal de Gemeenschap haar uitvoerbeleid op het gebied van landbouwproducten en levensmiddelen moeten vastleggen; hiervan moet de aanleg van buffervoorraden, die weer voor de algemene voedselhulp van belang is, deel uitmaken. De Gemeenschap zou bij voorkeur moeten streven naar op internationaal niveau in onderling overleg beheerde en gefinancierde voorraadvorming. Indien dit internationaal niet te realiseren is, zal de Gemeenschap terzake haar eigen verantwoordelijkheid moeten nemen.

4.4.3. De Gemeenschap mag echter niet de andere vorm van voedselhulp uit het oog verliezen: steunverlening (met werkelijk geschikte en onbaatzuchtige methodes) aan de ontwikkelingslanden om hun voedingsgewasenteelt op een hoger productiepeil te brengen. Het is wenselijk dat het Europees Ontwikkelingsfonds in die zin wijzigingen aanbrengt in de bestemming van zijn geldmiddelen (de Wereldbank stemt nu ook een deel van zijn maatregelen hierop af). Er moet op worden gewezen dat de hulp van buitenaf hoe dan ook slechts een aanvulling mag zijn op de inspanning die de ontwikkelingslanden zelf met het oog op hun economische, sociale en menselijke ontwikkeling in het algemeen moeten doen.

4.5. Naar een nieuw internationaal debat

4.5.1. De Gemeenschap mag, gezien haar menselijk, cultureel en economisch potentieel, de plaats die zij op het gebied van de voortbrenging van landbouwproducten en levensmiddelen inneemt en de verantwoording die zij door de verschillende door haar ondertekende overeenkomsten is aangegaan, geen passieve houding innemen ten opzichte van de vrij magere praktische resultaten die de wereldconferentie van 1974 heeft opgeleverd. De Noord-Zuid-dialogie is een gelegenheid om het debat een concretere inhoud te geven dan in de FAO geschiedt en vooral om de kwestie van de landbouwmarkten op te nemen in de algemene economische strategieën.

IV. CONCLUSIES

5. Analyse en gevolgtrekkingen

5.1. Het Comité heeft in de voorgaande hoofdstukken de kenmerken van de huidige internationale situatie onderzocht. Hierbij werd nagegaan in hoeverre de invloed van deze situatie op de Gemeenschap gevolgen voor het gemeenschappelijk landbouwbeleid met zich kan meebrengen. Vervolgens heeft het nagegaan, hoe en op welk gebied het gemeenschappelijk landbouwbeleid op zijn beurt een uitwerking op deze internationale situatie kan hebben. In de loop van deze analyse werd de positieve bijdrage van het gemeenschappelijk landbouwbeleid tot de Gemeenschap en de wereldeconomie in haar geheel in het licht gesteld. Te dien aanzien werd geconstateerd dat het gemeenschappelijk landbouwbeleid o.m. een systeem is voor regeling van de prijzen, stabilisering van de interne landbouwmarkten en veiligstelling van de voorziening. Dit stelsel werd in het leven geroepen om de landbouw- en voedselproblemen op te lossen die in het kader van de binnenlandse markt en een gemeenschappelijke markt rijzen; tevens kan het gemeenschappelijk landbouwbeleid dus — in internationaal verband — worden beschouwd als een middel aan de hand waarvan wordt bijgedra-

gen tot de oplossing van vraagstukken die zich in andere landen voordoen. Het spreekt vanzelf dat vanuit internationaal economisch oogpunt alle beslissingen die door een land (of een geografisch gebied) worden genomen gedeeltelijk door dit internationale verband worden bepaald.

5.2. In het licht van de feitelijke toestand en met het oog op de evolutie van zowel de Gemeenschap als de internationale situatie werd het wenselijk geacht, het gemeenschappelijk landbouwbeleid op bepaalde punten aan te passen. Bij de uitwerking van voorstellen tot aanpassing van het gemeenschappelijk landbouwbeleid met het oog op de interne behoeften van de Gemeenschap moet tevens rekening worden gehouden met een groot aantal factoren die voortvloeien uit het beleid of de situatie van de andere landen. Hierbij moet men zich echter duidelijk bewust blijven van de rechts- en machtsverhoudingen tussen de verschillende blokken in de wereldeconomie.

5.3. Tot besluit wil het Comité technische en politieke aanpassingen voorstellen, die zowel het gemeenschappelijk landbouwbeleid als het extern beleid van de Gemeenschap in staat stellen beter aan de behoeften te voldoen. Het Comité zal achtereenvolgens de volgende punten behandelen:

- *Bijstelling van de algemene koers van het gemeenschappelijk landbouwbeleid.* Hierbij zal het onderscheiden belang van het prijs-, structuur- en marktbeleid worden onderzocht. Tevens moet worden nagegaan op welke wijze echte produktierichtsnoeren ten uitvoer kunnen worden gelegd. Uit de in de vorige hoofdstukken gemaakte opmerkingen, maar tevens uit de conclusies waartoe zowel de Commissie als de Raad, het Parlement en het Economisch en Sociaal Comité bij het opmaken van de balans van het gemeenschappelijk landbouwbeleid zijn gekomen, vloeit logischerwijze voort dat een op de toepassing van produktierichtsnoeren gericht beleid, waarvoor men weliswaar slechts over bescheiden middelen beschikt, dient te worden gevoerd.
- *Aanpassing van het dagelijks beheer van de onder het gemeenschappelijk landbouwbeleid vallende marktordeningen.* Hierbij moet ernaar worden gestreefd, dit beheer in overeenstemming te brengen met de doelstellingen van een daadwerkelijk communautair handelsbeleid. Dit kan tevens leiden tot een aanpassing van de instrumenten van het handelsbeleid, zowel in de sector levensmiddelen en landbouwprodukten als in de andere sectoren.
- *De nieuwe of grotere bijdrage die de Gemeenschap met name via haar gemeenschappelijk landbouwbeleid zou moeten kunnen leveren tot de instelling van een nieuwe internationale orde in de economie en op levensmiddelengebied,* en in

het kader van deze laatste sector tot een wereldomvattend landbouw- en levensmiddelenbeleid.

6. De grote lijnen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid

6.1. In het kader van het onderhavige advies heeft niet opnieuw een balans van het gemeenschappelijk landbouwbeleid te worden opgemaakt. Er zij echter opgemerkt dat het streven om via de prijzen het inkomen van de landbouwers in zekere mate te beschermen tot op heden het hoofdkenmerk van het gemeenschappelijk landbouwbeleid is geweest, en dat de oriëntering van de produktie, waarover de landbouwers in beginsel vrij konden beslissen, sterk werd beïnvloed door de prijshiërarchie welke door de Raad wordt vastgesteld. Dit beleid heeft echter niet voor het inkomen van alle landbouwers van de Gemeenschap bevredigende resultaten opgeleverd.

6.2. In verband met de gevolgen van het prijsbeleid (en de hiertoe behorende mechanismen voor prijsondersteuning) voor de ontwikkeling van de produktie en het handelsverkeer is in verschillende instanties binnen en buiten de Gemeenschap een vraagteken geplaatst bij het betrekkelijke concurrentievermogen van de communautaire landbouw. De toetssteen is echter zeer verschillend: de Verenigde Staten, de Oostbloklanden en bepaalde ontwikkelingslanden. Met het oog op een grotere doeltreffendheid van de economie van de Gemeenschap in haar geheel is een dergelijke vergelijking volkomen gerechtvaardigd; men moet echter erkennen dat onder het etiket van een neutraal en wetenschappelijk onderzoek soms een bittere concurrentiestrijd schuilgaat.

6.3. De landbouw is een produktiesector met een zeer ingewikkelde sociale, structurele en technische structuur, en kan daarom niet met de industrie worden gelijkgesteld; in de landbouw kan de concurrentie immers veel minder de vrije loop worden gelaten. Bij het onderzoek naar het concurrentievermogen van landbouwondernemingen moeten de sociale en structurele handicaps in aanmerking worden genomen, die beslist moeten worden opgeheven of gecompenseerd. Voorts mag bij dit soort onderzoek en vergelijking de zelfvoorzieningsgraad van de EEG niet buiten beschouwing worden gelaten daar deze een rationele ontwikkeling van de landbouwsector, een billijk inkomen voor de producenten, zekerheid van voorziening tegen redelijke prijzen voor de consumenten, een bijdrage tot de oplossing van de wereldvoedselproblemen en een redelijke steun voor de ontwikkeling van de wereldhandel mogelijk maakt. Evenmin mogen politieke overwegingen uit het oog worden verloren, welke tevens hun stempel drukken op het landbouwbeleid van alle andere landen en die in grotere of kleinere mate de verhouding tussen vraag en aanbod op de wereldmarkt beïnvloeden, waarvan de prijzen dikwijls ten onrechte als uit-

gangspunt worden genomen. Met het oog op deze overwegingen lijkt het niet gerechtvaardigd dat de Gemeenschap in het algemeen haar voorzichtig beleid gebaseerd op steunverlening en stabilisering van de prijzen ingrijpend wijzigt, daar dit beleid haar over het geheel genomen stabiliteit, zekerheid en continuïteit op het gebied van voorziening en handel heeft beschoren.

6.4. Het GLB zou echter evenwichtiger zijn indien het prijsondersteuningsbeleid, dat een overheersende rol speelt, met een krachtiger op de ontwikkeling en modernisering van de produktie- en marktstructuur gericht beleid en met de tenuitvoerlegging van produktiedoelstellingen met behulp van directere middelen werd aangevuld.

6.5. In die geest moeten de huidige acties worden uitgebreid. Meer dan in het verleden zouden zij op de regionale economische ontwikkeling moeten zijn afgestemd. Hierbij zij gewezen op het belang van de technische en wetenschappelijke bijstand. Op het gebied van het onderzoek zijn een coördinatie van de programma's en middelen van de verschillende openbare en eventueel privé-instellingen voor onderzoek in de Gemeenschap (alsmede een verhoging van hun middelen) volstrekt noodzakelijk om te bereiken dat de communautaire landbouw op dit gebied niet al te afhankelijk van bepaalde derde landen wordt en dat hij op dit stuk tevens een belangrijke hulp voor in het bijzonder de ontwikkelingslanden kan betekenen.

6.6. Wat de marktstructuur betreft, d.w.z. de verschillende kanalen langs welke de landbouwproducten de consument bereiken, is de Gemeenschap een structuur toegefallen die als bijzonder kenmerk heeft dat in groeperingen aaneengesloten ondernemingen een bepaalde plaats — waarvan de betekenis overigens naar gelang van het produkt en de streek verschilt — in het bijeenbrengen, het verwerken en de verkoop van landbouwproducten innemen. De landbouwers hebben zich van oudsher wel moeten verenigen, wilden zij hun zwakke positie, die voortvloeit uit het feit dat productiecentra en besluitcentra ver uit elkaar liggen, versterken. De overigens langzame groei van de omvang van de landbouwbedrijven heeft de voordelen van de vereniging of de coöperatie geenszins doen afnemen. Zonder de min of meer belangrijke rol die de gespecialiseerde ondernemingen voor verwerking en afzet van landbouwproducten hebben gespeeld en zullen blijven spelen, uit het oog te verliezen, mag worden gesteld dat de groeperingen die op de markt optreden soms een uiterst belangrijke plaats in de werking van de marktordeningen innemen. Deze verenigingsstructuur, die een doeltreffend middel ter ondersteuning van het landbouwinkomen vormt, draagt bij tot de ontwikkeling van de regio's waaraan zij door haar aard gebonden is.

6.7. Op het gebied van de produktierichtsnoeren was er tot nog toe minder een gebrek aan actiemiddelen dan wel aan bezinning hierover, en aan de wil

om een kwalitatieve en kwantitatieve keuze te maken uitgaande van de ontwikkeling van het verbruik en de externe betrekkingen van de Gemeenschap. Deze ontwikkeling moet deel gaan uitmaken van de parameters die moeten worden gehanteerd bij de uitwerking van produktierichtsnoeren. Te dien aanzien is geen structuur voor bezinning en overleg op communautair niveau voorhanden die het mogelijk maakt, de officiële instanties bij de voorbereiding van de keuze bij te staan.

6.8. Om dit te bereiken dient op communautair niveau een instantie ad hoc in het leven te worden geroepen die haar gedachten laat gaan over produktierichtsnoeren. Hierin dienen zowel ambtenaren als vertegenwoordigers van de betrokken beroepsringen zitting te hebben. Alle beschikbare en verkrijgbare inlichtingen met betrekking tot de produkten, de markten, de koopkrachtige en niet-koopkrachtige behoeften, de prijzen en de kosten moeten door deze instantie worden ingewonnen. Deze moet dan de gegevens ordenen met het oog op de opstelling van een soort programma op middellange termijn voor de communautaire landbouw.

Voorts zou deze instantie zich tevens moeten uitspreken over de gevolgen die de akkoorden, overeenkomsten en associaties met derde landen voor het GLB kunnen hebben.

6.9. In het programma op middellange termijn voor de communautaire landbouw zouden naast de eigenlijke produktierichtsnoeren tevens richtsnoeren voor onderzoek, structuurbeleid en internationale samenwerking op levensmiddelengebied moeten worden opgenomen.

7. Beheer van het gemeenschappelijk landbouwbeleid en zijn instrumenten

7.1. Bij het uiteraard ingewikkelde dagelijkse beheer van het gemeenschappelijk landbouwbeleid moet men:

- uitgaan van en zich laten leiden door grote produktierichtsnoeren die op de hierboven uiteengezette wijze worden uitgewerkt;
- rekening houden met de belangen van de handel, en dit dagelijkse beheer zelfs geleidelijk opnemen in een echt communautair handelsbeleid voor de sector landbouwproducten en levensmiddelen, als aanvulling op het algemene handelsbeleid;
- het sluiten van meerjarige kaderovereenkomsten voor de verkoop van landbouwproducten tussen enerzijds de landbouwproducenten en hun beroepsorganisaties en vakverenigingen en anderzijds de ondernemingen die zich bezighouden met de afzet of de verwerking van landbouwproducten of hun beroepsorganisaties zoveel mogelijk bevorderen, ten einde op deze basis een regelmatig en meer geordend handelsverkeer tot stand te brengen.

7.2. Het stelsel van heffingen en restituties is beslist een van de belangrijkste instrumenten van het markt-beheer. Het gaat hier echter in eerste instantie om financiële maatregelen die gevolgen hebben voor de handel (en niet omgekeerd). Door deze overheersende rol van de financiële maatregelen is tot nog toe de uitwerking van een daadwerkelijk op de handel gericht beheer, aan de hand waarvan een keuze tussen de permanente handelsstromen kan worden gemaakt, nieuwe markten kunnen worden opgespoord en vooral aanvullende handelsinstrumenten kunnen worden uitgewerkt (krediet, langlopende contracten, exportgroeperingen, enz.) afgeremd en zelfs onmogelijk gemaakt. Een dergelijk beheer is in overeenstemming met de belangen en behoeften op lange termijn van de Gemeenschap en met de wensen van de beroepskringen.

7.3. Het dagelijks beheer van het gemeenschappelijk landbouwbeleid werd door de Raad aan de Commissie toevertrouwd. In de beheerscomités nemen de Lid-Statens rechtstreeks aan dit beheer deel. Met het oog op de gevolgen die de beheersinstrumenten op handelsgebied met zich meebrengen neemt de Commissie meestal op eigen gezag beslissingen op grond van zeer uiteenlopende factoren die echter niet in een middellange-termijnvisie zijn geïntegreerd. Dit „financiële” beheer en deze op eigen gezag genomen beslissingen hebben uiteraard tot gevolg dat de uitvoer een gebrek aan continuïteit vertoont, geen toekomstvisie voorhanden is en tevens dikwijls de mogelijkheid ontbreekt, snel doortastende maatregelen te nemen (die gevolgen op handelsgebied met zich meebrengen), hoewel de ontwikkeling op de markt dit soms noodzakelijk maakt.

7.4. Om te bereiken dat men in de Gemeenschap voor de landbouwsector tot een handelsbeleid komt dat op haar productiepotentieel is afgestemd en waarbij rekening wordt gehouden met haar noodzakelijke beslissingsvrijheid wat de wereldhandel betreft, dient het concept van het beheer van het gemeenschappelijk landbouwbeleid ingrijpend te worden gewijzigd, en moeten de instrumenten van dit beheer worden verbeterd en aangevuld.

7.5. Voorts moet een onderscheid worden gemaakt tussen de eigenlijke beheersinstrumenten van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (restituties, heffingen, interventies, vrijwaringsclausules, enz.) en de echte handelspolitieke instrumenten (overeenkomsten, contracten, kredieten, contingenten, enz.). Beide soorten instrumenten vullen elkaar aan; essentieel hierbij is, dat bij toepassing ervan van een bepaald beleid wordt uitgegaan. Bijgevolg dienen vooral bij de voorbereiding van de besluiten met het oog op de gebruikmaking van deze instrumenten verbeteringen te worden aangebracht.

7.6. Op de wereldmarkten moet de Gemeenschap zeer snel op de gebeurtenissen en op de kansen die zich op handelsgebied voordoen kunnen inhaken. De Gemeenschap moet tevens over onregelmatige han-

delsstromen en overeenkomsten beschikken welke zijn afgestemd op haar invoerbehoefte en uitvoercapaciteiten.

Ten einde te voorkomen dat in de landbouw de nadelige gevolgen van bepaalde aspecten van het buitenlands beleid van de Gemeenschap worden opgehoopt, dient met het oog op het afsluiten van associatie-overeenkomsten en akkoorden een daadwerkelijk beleid te worden uitgestippeld voor de handel in landbouwprodukten met de landen waaraan de Gemeenschap faciliteiten voor toegang tot haar markt verleent.

Daar deze landen namelijk een aantal landbouwprodukten invoeren die de Gemeenschap kan leveren, is het noodzakelijk dat de Gemeenschap een voldoende dynamisch handelsbeleid voert om in dergelijke gevallen bevoorrecht leverancier van deze landen te worden. Met het oog daarop en zonder de agri-power-theorie aan te hangen dient de Gemeenschap er alleen voor te zorgen dat haar veiligheid niet in het gedrang komt en haar internationale verbintenissen worden nagekomen, waarbij een dynamisch handelsbeleid moet worden gevoerd dat is afgestemd op de belangen van haar economie.

8. Bijdrage van het GLB tot een nieuwe wereldorde in de economische sector en op levensmiddelen-gebied

8.1. Het is uiteraard in het belang van de Gemeenschap, de internationale instanties, wier institutionele taak het is de voor allen geldige voorschriften (GATT in het bijzonder, IMF, FIDA, wereldovereenkomsten) te doen naleven, in hun werk bij te staan, ook al zou zij gaarne zien dat sommige van deze voorschriften worden gewijzigd. Als namelijk de bevoegdheden, de rechten en de verantwoordelijkheden van een ieder niet duidelijk worden afgebakend, kan er geen wereldorde in de economische sector en op levensmiddelengebied tot stand worden gebracht.

Vooraf de mondiale overeenkomsten per produkt moeten in deze geest van een billijke verdeling van macht en verantwoordelijkheid in het leven worden geroepen: de macht van de sterksten moet hierbij ten gunste van een belangengemeenschap worden snoeid. Hoe belangrijk het technische aspect van de overeenkomst ook is, het is toch ondergeschikt aan de fundamentele kwestie, die de verdeling van de macht en de loyale instemming met op allen van toepassing zijnde regels behelst.

8.2. Niet op grond van idealistische en liefdadigheidsoverwegingen, doch uitgaande van een heldere kijk op de ontwikkeling van de wereldeconomie heeft de Gemeenschap haar houding bepaald ten gunste van overeenkomsten aangaande de basisprodukten, waarin referentieprijzen (of prijsmarges), voorraadvormingsprogramma's en eventueel fondsen ter compensatie of stabilisatie der prijzen (recent voorbeeld: op de UNCTAD-conferentie) zijn opgenomen.

8.3. De jongste ontwikkeling in de betrekkingen tussen arme en rijke landen is min of meer analoog met de ontwikkeling in de betrekkingen tussen de maatschappelijke klassen aan het einde van de eerste industriële revolutie, toen onder druk van de minst bedeelde sociale categorieën en ingevolge de crisis van 1929/1930 de economische vrijheid op nationaal niveau in zekere mate werd beperkt. Momenteel wordt hevige druk uitgeoefend met het doel, de vrije-markteconomie te onderwerpen aan bepaalde beperkingen en regelende voorschriften op internationaal economisch vlak. Het motief voor de invoering van regels of „codes van goed gedrag” is praktisch onaanvechtbaar zolang hiermee wordt beoogd, in de verschillende delen van de wereld een evenwichtige ontwikkeling tot stand te brengen. Weliswaar kunnen nl. — terecht — de voordelen worden opgesomd die vrije prijsvorming voor de sterkste partners heeft, maar dan — en dit dient de Commissie voortdurend te doen — moet tevens worden gedacht aan de positieve economische aspecten van giften en van de minimum-inkomensgarantie voor de zwakste partners.

8.4. In deze lijn van gedachten moet de eerste consequentie van het GLB op internationaal vlak zijn dat de Gemeenschap hetgeen zij goed voor zichzelf acht ook goed voor de anderen en met name voor de arme landen dient te achten (inkomensbescherming, stabilisatie van de landbouwprijzen, voorzieningszekerheid). Sommige bepalingen van de Overeenkomst van Lomé (de Stabex) vormen een toepassing van dit beginsel. Om dezelfde redenen dient de beginselakkoordverklaring van de Gemeenschap van overeenkomsten inzake basisproducten in de UNCTAD, te worden bevestigd door een onbeperkte verbintenis van de kant van alle Lid-Staten. Op dit gebied, waarop fundamentele beginselvraagstukken ten aanzien van de toekomstige betrekkingen tussen de rijke en de andere landen aan de orde komen, lijkt het in het belang van de Gemeenschap, een arbitrage-taak te vervullen en te pleiten voor voorschriften die op alle landen van toepassing zijn.

8.5. De monetaire storingen, welke afbreuk doen aan de goede werking van het GLB en die dit beleid zelfs teniet dreigen te doen, bemoeilijken het streven naar stabilisatie van de prijzen der basisproducten en maken pogingen hiertoe vruchteloos. De Gemeenschap dient het initiatief te nemen tot bestudering van beide problemen in hun onderlinge samenhang in de internationale lichamen. Door sanering van de monetaire toestand zou het gemakkelijker worden de prijzen te stabiliseren; tegelijkertijd zou het bestaan van voorraden basisproducten — die worden beheerd in het kader van mondiale overeenkomsten tot stabilisatie van de prijzen en dus tot versterking van de economie van de betrokken landen — kunnen bijdragen tot stabiliteit van de valuta van deze landen.

8.6. Op monetair gebied en wat de markten betreft is een ordelijke situatie slechts mogelijk indien alle landen ermee akkoord gaan, hun eigen valuta

aan gemeenschappelijke regels te onderwerpen die zijn vastgesteld met inachtneming van de belangen van alle betrokken partijen. De Lid-Staten van de Gemeenschap en de Gemeenschap als zodanig dienen vastberaden aan te sturen op nieuwe regels, die er met name voor zorgen dat weer discipline op het gebied van de wisselkoersen wordt bereikt.

8.7. De invoering van een nieuwe internationale economische orde zal op zeer sterke tegenstand stuiten; deze komt o.m. van de kant van de commerciële en financiële multinationals. De Commissie heeft in een recente studie getoond hoezeer de concentratie van hun macht de politiek van sommige landen op alle gebieden van de economie beïnvloedt. Het is wenselijk dat de door de OESO met het oog op het toezicht op de multinationals opgestelde gedragscode doeltreffend wordt toegepast. De Gemeenschap zou haar houding op dit punt in overeenstemming moeten brengen met haar standpunt ten gunste van een internationale ordening der markten. Zonder het dynamisme en de investeringscapaciteit van de multinationals zouden wij het niet kunnen stellen, doch het is vandaag de dag beslist noodzakelijk dat het beleid van deze ondernemingen in zekere zin o.m. aan een politiek toezicht op internationaal niveau wordt onderworpen.

9. Slotopmerkingen

9.1. Aan het slot van deze beschouwing over het GLB in internationaal verband komt een fundamentele vaststelling naar voren. Wanneer de Gemeenschap in haar internationale omgeving wordt gezien, blijkt duidelijk dat het GLB de meest werkzame concrete uiting van communautaire solidariteit en de personificatie van deze politiek-geografische Europese eenheid ten opzichte van de rest van de wereld is. Het is wenselijk dat aanpassingen van het GLB en van het externe beleid van de Europese Gemeenschap plaatsvinden in het belang van de Gemeenschap, doch ook met het doel, de Gemeenschap in staat te stellen een steentje bij te dragen tot de opbouw van de economische orde en het levensmiddelenstelsel die de wereld nodig heeft. Deze aanpassingen — waarvan sommige van fundamentele aard kunnen zijn — betreffen bepaalde aspecten van de werking en het beheer van het GLB, doch tevens en vooral de standpunten die de Gemeenschap en de Lid-Staten in talrijke internationale instanties moeten innemen en de acties die zij hierin moeten ondernemen, om zowel de positieve verworvenheden van het GLB in de Gemeenschap te verdedigen als ertoe bij te dragen dat vergelijkbare voordelen (stabiliteit, zekerheid, continuïteit) voor andere landen ontstaan. De hieruit voortvloeiende lasten en verplichtingen mogen echter niet uitsluitend ten laste van de landbouwbevolking komen, maar moeten billijk over de gehele bevolking van de Gemeenschap worden verdeeld. Met het oog hierop is het Comité van mening dat de Commissie het initiatief zou moeten nemen tot het bijeenroepen

van een speciale conferentie, waaraan op Europees niveau zou moeten worden deelgenomen door de verschillende betrokken maatschappelijke en beroeps-categorieën alsmede door de officiële instanties. Door het nemen van een dergelijk initiatief zou zeker een nuttige bijdrage worden geleverd tot het vinden van bepaalde keuzemogelijkheden en het verrichten van aanpassingen op het GLB, ten einde de Gemeenschap te versterken.

9.2. Wat de aanpassingen van het GLB betreft stelt het Comité voor, in allereerste instantie de volgende stappen te nemen:

- ontwikkeling van het prijsbeleid uitgaande van de noodzaak, ook op deze wijze ertoe bij te dragen dat alle middelen worden aangewend en in de gehele communautaire landbouw een algemene ontwikkeling tot stand komt;
- versterking van de middelen van het produktie-structuurbeleid met tegelijkertijd nadruk op onderzoek (coördinatie van de nationale politieken), in verbinding met het regionaal beleid;
- versterking van het afzetstructuurbeleid, eventueel met gebruikmaking van vormen van aaneensluitingen;
- instelling van een instantie ad hoc die tot taak heeft, haar gedachten te laten gaan over de te volgen produktiekoers, met het oog op de uitwerking van een planning op middellange termijn voor de landbouw;
- uitwerking van een echte communautaire handelsstrategie op het gebied van landbouwprodukten en levensmiddelen, waarin de EG de op dit gebied noodzakelijke beslissingsvrijheid krijgt toegewezen;
- uitwerking door de Commissie van een programma op middellange termijn voor de communautaire landbouw, o.m. aan de hand van aanbevelingen die door de genoemde instantie ad hoc zijn gedaan. Naast richtsnoeren voor de produktie zou dit programma ook lijnen moeten geven voor onderzoek, structuurbeleid en internationale samenwerking. De landbouwbevolking dient hierbij te worden betrokken.

9.3. Met betrekking tot aanpassing of handhaving van de standpunten van de Gemeenschap ten aanzien van de problemen rond de wereldeconomie stelt het Comité voor:

- dat de Gemeenschap zich er uitdrukkelijk toe verplicht te streven naar een nieuwe economische orde en een levensmiddelenstelsel in de wereld die met name gebaseerd zijn op de vrijwillige beperking van de macht der sterkste landen ten gunste van gemeenschappelijke regels waarin met de rechten en verantwoordelijkheden van een ieder rekening is gehouden;
- dat de Gemeenschap actief streeft naar een nieuwe monetaire wereldorde gebaseerd op terugkeer tot discipline op het gebied van de wisselkoersen;
- dat de Gemeenschap stappen onderneemt om een politiek toezicht tot stand te brengen op de industriële en commerciële machtsapparaten die doelstellingen zouden kunnen nastreven welke onverenigbaar zijn met het landsbeleid en de door de verschillende landen ondertekende internationale overeenkomsten.

9.4. De Gemeenschap vormt in de wereld een uniek voorbeeld van de oprichting van een grote vrije binnenmarkt door de aaneensluiting van landen die zeer verschillende economische tradities en structuren kennen. Het GLB is het ingewikkeldste en daardoor het meest fragiele instrument van deze schepping. Het is tegelijkertijd het symbool van het bestaan van de Gemeenschap en het zwakke punt ervan.

9.5. Door het GLB is de Gemeenschap met de eemaking van de economieën van haar Lid-Staten reeds zeer ver gevorderd — waarbij de vrijheid van het individu en van de ondernemingen fundamenteel werd gerespecteerd en behouden. Hiermee geeft zij een praktisch voorbeeld van een geleidelijke invoering van een economische orde waarvan de derde landen de betekenis goed kennen. De akkoorden en overeenkomsten die de Gemeenschap met talrijke derde landen heeft gesloten, vormen in zekere zin een verlenging en een verdieping van het moeizame experiment dat in de Gemeenschap gaande is.

9.6. De aantrekkelijkheid van de Gemeenschap en de beslissende functie die zij internationaal in politiek opzicht zou kunnen vervullen, liggen in het economische potentieel van haar Lid-Staten, en vooral in de beginselen die hun samenwerking bepalen. Dit betekent dat de Gemeenschap op basis van deze beginselen haar interne eenheid moet voltooiën, wil het de internationale rol spelen die van haar wordt verwacht.

Gedaan te Brussel, 27 januari 1977.

*De Voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité*

B. de FERRANTI

BIJLAGE**bij het advies van het Economisch en Sociaal Comité****Verworpen wijzigingsvoorstellen**

De volgende wijzigingsvoorstellen werden tijdens de beraadslagingen verworpen:

Hoofdstuk I (Vaststellingen ter inleiding), II (Het internationale verband) en paragraaf 3 van hoofdstuk III (Bijdrage van het gemeenschappelijk landbouwbeleid tot het economisch en sociaal evenwicht van de Gemeenschap en tot het internationale evenwicht op het gebied van landbouwprodukten en levensmiddelen) van dit advies om te vormen tot rapport of bijlage, en het advies met paragraaf 4 van hoofdstuk III te beginnen.

Motivering

De uitgebreide informatie in de inleiding en de hoofdstukken I en II is minder geschikt voor een advies. Een lang advies wordt door buitenstaanders niet gelezen. De analyse is onvoldoende en te weinig toegespitst op de belangrijke vraagstukken en besteedt te eenzijdig aandacht aan het GLB.

Uitslag van de stemming:

Stemmen voor: 25, stemmen tegen: 41, onthoudingen: 13.

Par. 4.4.1

De derde zin als volgt te wijzigen:

„Vanuit de vrijwel alom aanvaarde strategie van bouwen op eigen kracht (self-reliance) en van voorziening van eerste levensbehoeften (basic needs) is het van groot belang de landbouwproductie in de ontwikkelingslanden drastisch uit te breiden. Gezien de noodzaak om de „have-nots” van voedsel te voorzien zal voorlopig nog via een zo breed mogelijke programmering voedselhulp moeten worden gegeven. Deze programmering moet indien nodig een uitbreiding van de voedselproductie in alle ontwikkelde landen tot gevolg hebben, waarbij echter rekening moet worden gehouden met de productie-, de voedsel- en de sociale problemen.”.

Uitslag van de stemming:

Stemmen voor: 31, stemmen tegen: 36, onthoudingen: 11.

Par. 6.3

Aan het einde van paragraaf 6.3 toe te voegen:

„De landbouwprijzen bevinden zich op een peil dat over het algemeen als te hoog wordt beschouwd. Toch hebben deze prijzen geen corrigerende werking gehad op de ongelijke inkomens van kleine en grote landbouwers.”.

Uitslag van de stemming:

Stemmen voor: 33, stemmen tegen: 36, onthoudingen: 5.

Par. 6.7

De laatste zin van paragraaf 6.7 als volgt te lezen:

„In de toekomst zal deze ontwikkeling in hoge mate de aanpassing van het prijsbeleid en de verschillende maatregelen tot oriëntatie van de productie — zowel kwantitatief als kwalitatief — moeten bepalen. Het opstellen van produktiedoelstellingen moet geschieden in het kader van een middellange-termijnplanning en in een proces waarbij de gehele landbouwbevolking betrokken dient te worden. Bij de realisering van de doelstellingen zijn produktieregulerende maatregelen onmisbaar.”.

Uitslag van de stemming:

Stemmen voor: 34, stemmen tegen: 40, onthoudingen: 5.

Par. 6.8

Deze paragraaf door de volgende tekst te vervangen:

„Om dit te bereiken dient op communautair niveau een instantie ad hoc voor de vaststelling van richtsnoeren in het leven te worden geroepen. Deze instantie moet onafhankelijk zijn, analoog aan het Instituut voor analyse en onderzoek op economisch gebied van de Europese Gemeenschappen, doch met een meer op de praktijk gericht karakter, waardoor het de Commissie en de andere Instellingen van de Gemeenschap richtsnoeren voor het beleid op korte en middellange termijn kan geven. Er moeten economische en agrarische deskundigen zitting in hebben, die op internationaal niveau overleg kunnen plegen (b.v. met de FAO en de World Food Council) en naar behoeven informaties betreffende bijzondere basisproducten kunnen inwinnen van marktorganisaties en producentenverenigingen. De instantie dient ter uitoefening van haar adviserende taak de beschikking te hebben over alle belangrijke gegevens betreffende productie, markten, vraag en prijzen, alsook inzake ramingen.”.

Motivering

Het Economisch en Sociaal Comité bestaat reeds als vertegenwoordigend lichaam van werknemers, vakverenigingen en andere maatschappelijke groeperingen en de Raad van de Europese Gemeenschappen is de Instelling die de algemene politieke besluiten moet nemen. Daarom zou de voorgestelde instantie moeten bestaan uit een groep volkomen objectieve en uiterst bekwame deskundigen, wier taak het is de communautaire Instellingen een objectieve analyse van de feitelijke situatie alsmede richtsnoeren voor actiemogelijkheden te verschaffen.

Uitslag van de stemming:

Stemmen voor: 32, stemmen tegen: 40, onthoudingen: 12.

Par. 7.3

Na de woorden „neemt de Commissie meestal op eigen gezag beslissingen op grond van zeer uiteenlopende factoren” die rest van de alinea te schrappen.

Motivering

Deze beslissing op „eigen gezag” is juist de supranationale bevoegdheid van de Commissie, verworven in 1962 na heftige debatten met de Raad.

Deze paragraaf 7.3 moet gelezen worden in relatie met paragraaf 7.6 waarin wordt gesteld dat deze bevoegdheid moet worden uitgevoerd samen met een „specifiek orgaan” samengesteld uit paritaire vertegenwoordigers van beroepskringen en ambtenaren. Het is beter aan te dringen op het beter gebruik van bestaande organen dan te pogen nieuwe organen te creëren.

Gezien de vaak tegenstrijdige economische belangen van het agrarisch bedrijfsleven is het de rol van de Commissie om onafhankelijk scheidsrechter te zijn.

Uitslag van de stemming:

Stemmen voor: 13, stemmen tegen: 16, onthoudingen: 19.

De volgende passages uit het door de algemeen rapporteur voorgelegde ontwerp-advies werden ingevolge de goedkeuring van wijzigingsvoorstellen tijdens de beraadslagingen verworpen:

Par. 3.5

„De kosten van het GLB voor de financiën van de Lid-Staten en de Gemeenschap blijven dus eerder gering, terwijl de ontwikkeling van de prijzen voor levensmiddelen sedert 1972 voor de consumenten aanvaardbaar en het peil ervan gunstig is geweest.”.

Uitslag van de stemming:

Stemmen voor: ruime meerderheid, onthoudingen: 23.

Par. 5.3, tekst achter het derde streepje

- *De nieuwe of grotere bijdrage die de Gemeenschap met name via haar gemeenschappelijk landbouwbeleid zou moeten kunnen leveren tot de instelling van een internationale orde in de economische sector en op levensmiddelengebied, en in het kader van deze laatste sector tot een wereldomvattend landbouw- en levensmiddelenbeleid.*”

Uitslag van de stemming:

Stemmen voor: algemene stemmen.

Par. 6.6

„Wat de marktstructuur betreft, d.w.z. de verschillende kanalen langs welke de landbouwproducten de consument bereiken, is de Gemeenschap een structuur toegefallen die als bijzonder kenmerk heeft dat in groeperingen aaneengesloten ondernemingen een belangrijke plaats innemen in het bijeenbrengen, het verwerken en het verkopen van landbouwproducten. De landbouwers hebben zich van oudsher wel moeten verenigen, wilden zij hun zwakke positie versterken die voortvloeit uit het feit dat productiecentra en besluitcentra ver uit elkaar liggen. De overigens langzame groei van de omvang van de landbouwbedrijven heeft de voordelen van de vereniging of de coöperatie geenszins doen afnemen. De groeperingen die op de markt optreden spelen namelijk dikwijls een uiterst belangrijke rol in de werking van de marktordeningen. Deze verenigingsstructuur die een doeltreffend middel ter ondersteuning van het landbouwincome vormt, draagt bij tot de ontwikkeling van de regio's waaraan zij door haar aard gebonden is. Uit het verschil met gebieden en sectoren waar deze verenigingsstructuur niet voorkomt, blijkt duidelijk de betekenis ervan. Daarom zou de Gemeenschap de ontwikkeling van deze groeperingen, waarvan de gehele landbouweconomie profijt kan trekken, sterker moeten stimuleren.”

Uitslag van de stemming

Stemmen voor: algemene stemmen.

Par. 7.1, tekst achter het derde streepje

- Het sluiten van meerjarige kaderovereenkomsten voor de verkoop van landbouwproducten tussen enerzijds de landbouwproducenten en hun beroepsorganisaties en vakverenigingen en anderzijds de groeperingen van landbouwproducten verwerkende industrieën zoveel mogelijk bevorderen, ten einde ook nog op deze basis een regelmatig en meer geordend handelsverkeer tot stand te brengen.

Uitslag van de stemming:

Stemmen voor: algemene stemmen.

Par. 8.1

Als er namelijk geen grenzen worden vastgelegd voor de bevoegdheden, de rechten en de verantwoordelijkheden van een ieder, kan er geen wereldorde in de economische sector en op levensmiddelengebied tot stand worden gebracht.

Uitslag van de stemming:

Stemmen voor: algemene stemmen.

Par. 9.2, tekst achter het derde streepje

- versterking van het afzetstructuurbeleid, met name met gebruikmaking van vormen van aaneensluitingen;

Uitslag van de stemming:

Stemmen voor: algemene stemmen.

De algemeen rapporteur heeft de volgende passage uit het door hem ingediende ontwerpadvies als gevolg van de goedkeuring van een wijzigingsvoorstel tijdens de beraadslagingen geschrapd:

Par. 7.6

7.6. Momenteel komt duidelijk het verlangen van de betrokken economische kringen tot uiting om bij de besluitvorming op dit gebied een zekere verantwoordelijkheid te dragen.

In samenhang met de instantie ad hoc voor produktierichtsnoeren (cf. paragrafen 6.7 en 6.8) zou per produkt een specifiek orgaan in het leven moeten worden geroepen, dat tot taak heeft, zijn gedachten te laten gaan over het voor ieder produkt afzonderlijk in aanmerking komende handelsbeleid en marktbeheer. Dit uit een klein aantal leden bestaande specifieke orgaan, waarin de beroepskringen en ambtenaren paritair vertegenwoordigd zijn, dient een toekomstvisie uit te werken; zijn taak valt dus niet samen met die van de door de Commissie ingestelde raadgevende comités per produkt.

Uitslag van de stemming:

Stemmen voor: 18, stemmen tegen: 15, onthoudingen: 20.
